

Г. Б. В.
146/1

Иван Бегова
ул.

I ГОДИНА ИЗДАЊЕ БЕОГРАДСКЕ БЕРЗЕ ГОДИНА I

ГОДИШЊАК БЕРЗЕ

ЗА 1903 ГОДИНУ

Annuaire de la Bourse
de Belgrade

Jahrbuch
der Belgrader Börse

САДРЖАЈ:

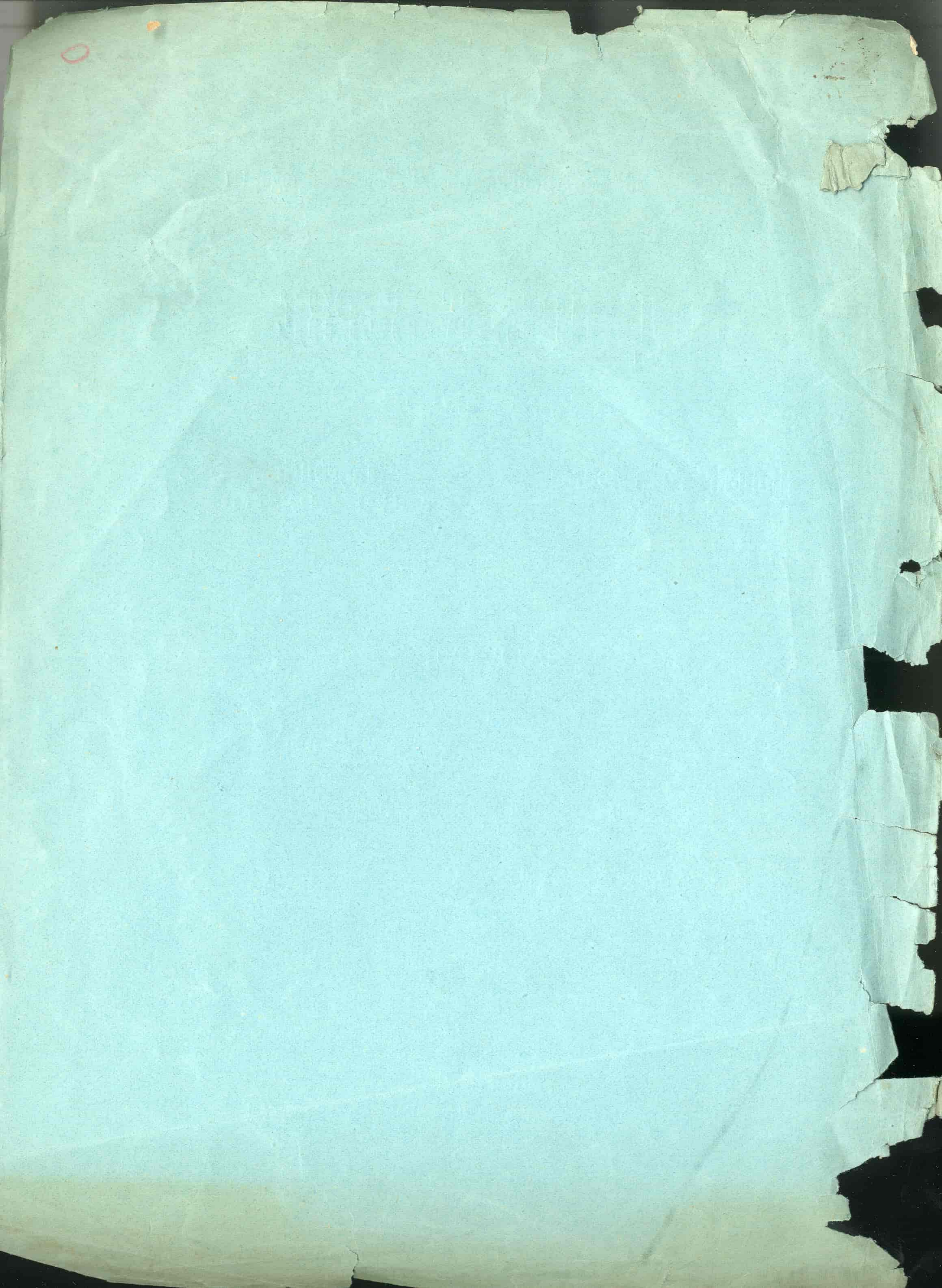
1. Природа и значај Берзе.
2. Постанак и развитак наше Берзе.
3. Статистички преглед послова на нашој Берзи.
4. Извештај Управе Берзе за 1903. год.
5. Извештај Финансијског Одбора.
6. Главније одредбе из Берзанског Статута.
7. О пословању на нашој Берзи.
8. О Берзанском Суду.
9. Берзанске Таксе.
10. Додатак.
Огласи.

БЕОГРАД

Штампарија Д. Димитријевића, Иван-Бегова улица број 1

1904

Г.Б.Б
146/1

ID=221464076

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 45159

I ГОДИНА

ИЗДАЊЕ БЕОГРАДСКЕ БЕРЗЕ

ГОДИНА I

ГОДИШЊАК БЕРЗЕ

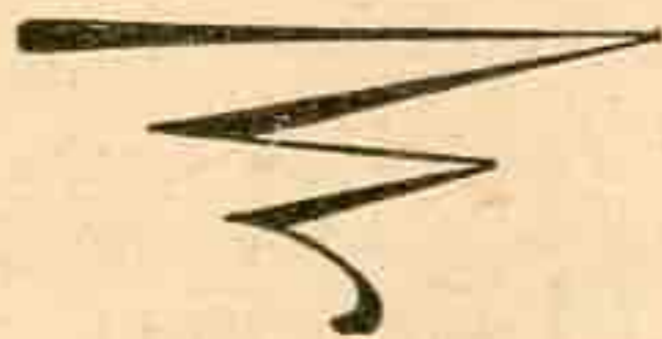
ЗА 1903 ГОДИНУ

Annuaire de la Bourse
de Belgrade

Jahrbuch
der Belgrader Börse

САДРЖАЈ:

1. Природа и значај Берзе.
2. Постанак и развитак наше Берзе.
3. Статистички преглед послова на нашој Берзи.
4. Извештај Управе Берзе за 1903. год.
5. Извештај Финансијског Одбора.
6. Главније одредбе из Берзанског Статута.
7. О пословању на нашој Берзи.
8. О Берзанском Суду.
9. Берзанске Таксе.
10. Додатак.
Огласи.

БЕОГРАД

Штампарија Д. Димитријевића, Иван-Бегова улица број 1

1904

Управа Београдске Берзе

Председник,
Никола Спасић

Потпредседник,
Хаим Д. Азриел

Благајник — Члан управе,
(место празно)

Комесар,
Марко А. Лазаревић

Секретар,
Ђорђе Ранојевић

Чланови :

Аца Н. З. Поповић
Бенцијон Були
Коста Др. Ризнић
Манојло Д. Клидис
Мил. Т. Туцаковић
Мих. Д. Банковић
Спасоје Стевановић
Тод. Ј. Михајловић

Берзин посредник,
Милан Ст. Јевтић

Његов помоћник,
Мих. Ст. Јевтић

Берзански Суд

I Секција :

Димитрије Ђирковић
Стеван Ђ. Танасковић
Миленко Стефановић
Алекса Крсмановић
Илија М. Јовичић
Милан А. Павловић
Лазар Ј. Калмић
Мијајло Миловановић

II Секција :

Мијајло Јовичић
Соломон Азријел
Петар Б. Арамбашић
Дим. Ђорђевић
Марко Вулетић
† Петар Михајловић
Израил М. Нахман
Ђока Димитријевић

III Секција :

Вел. Табаковић
Дим. Мирковић
Милорад Павловић
Ник. Д. Кики

Сава Константиновић
Сима Николић
Васа Поповић
Васа Николић

Лука Ђеловић

БЕОГРАД

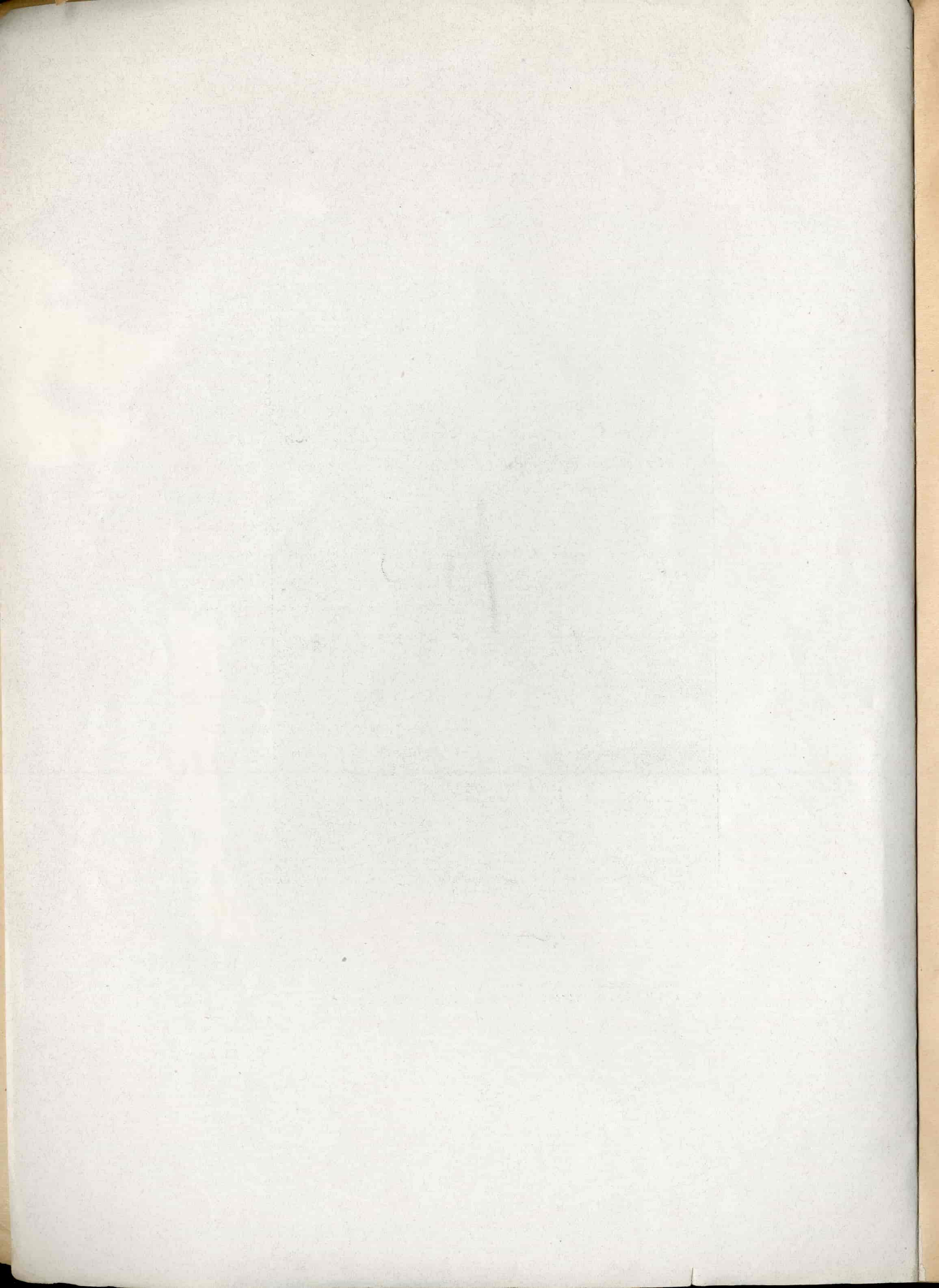
Luka Ćelović

БЕОГРАД

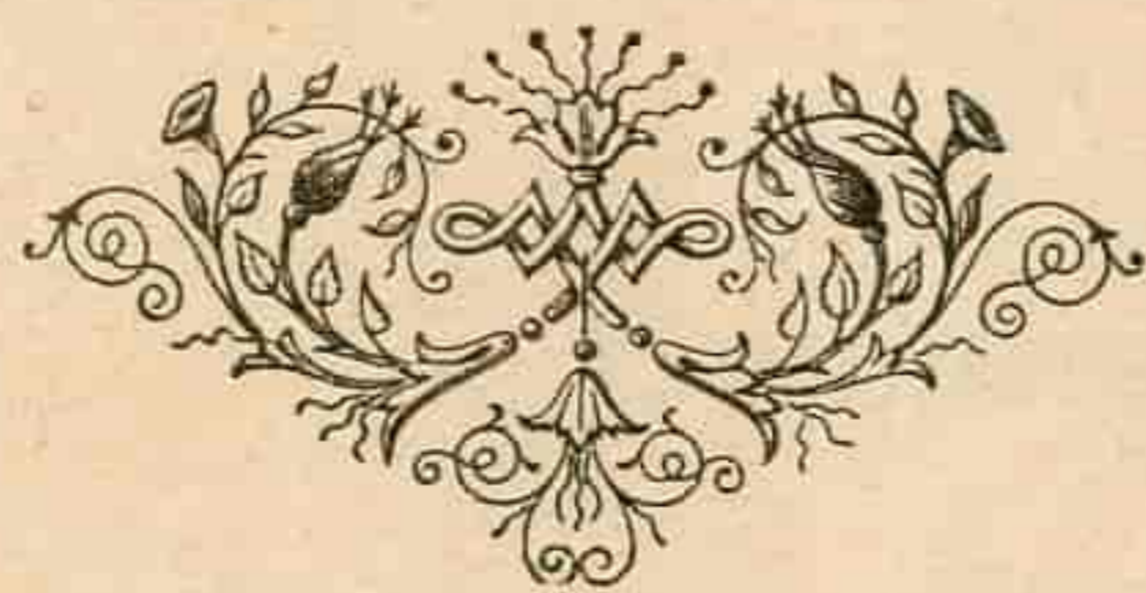

Његовић

Председник Београдске Берзе

Уз овај први годишњак доносимо и слику свога председника г. Николе Спасића. Више од три године већ г. Спасић с успехом врши дужност председника, дужност пуну части и поверења. У данима мучним и тегобним за Берзу, кад је долазило и до прекида њезина рада, он је својом познатом присебношћу успео, да је извуче из опасних вртлога и трзавица, и да јој још више уздигне углед у трговачком свету. И благодарећи његовој истрајној иницијативи, његовој предузимљивости и пожртвовању за опште привредне интересе, наша Берза коракнула је последњих година знатно у напред и дошла до данашњег успешног и повољног стања. Управа Берзе уверена је, да врши само своју дужност, кад на овај начин одаје признање и дужну пажњу своме неуморном и заслужном председнику.

1870

Всего в 1870 году в России было
выпущено в обращение 100 миллионов
рубли, в том числе 50 миллионов
в виде бумажных денег и 50 миллионов
в виде монеты. В 1871 году
выпущено в обращение 120 миллионов
рубли, в том числе 60 миллионов
в виде бумажных денег и 60 миллионов
в виде монеты. В 1872 году
выпущено в обращение 140 миллионов
рубли, в том числе 70 миллионов
в виде бумажных денег и 70 миллионов
в виде монеты. В 1873 году
выпущено в обращение 160 миллионов
рубли, в том числе 80 миллионов
в виде бумажных денег и 80 миллионов
в виде монеты. В 1874 году
выпущено в обращение 180 миллионов
рубли, в том числе 90 миллионов
в виде бумажных денег и 90 миллионов
в виде монеты. В 1875 году
выпущено в обращение 200 миллионов
рубли, в том числе 100 миллионов
в виде бумажных денег и 100 миллионов
в виде монеты.

У место предговора

Од како наша Берза постоји, ово је први њен годишњак, који има да послужи као ручна књига свима њеним посленицима и пријатељима.

И ако смо имали мало времена на расположењу, ипак смо се трудили, да бар у главним потезима изнесемо природу и значај берзе у опште, развитак наше Берзе и начин њеног пословања. Наша је, дакле, намера била, да у овој првој књизи изнесемо само основне појмове о берзи и берзанском раду, и да тиме олакшамо кретање на берзи ширим трговачким круговима. Поред тога, у овој књизи наћи ће корисних обавештења и они, који се о нашој Берзи интересују или као приватни посленици или као јавни радници.

Ми се надамо, да ће ова књига бити од користи српском трговцу, и да ће наићи на повољан одзив.

На Три Јерарха 1904 г.
у Београду.

Секретаријат Берзе

I. ПРИРОДА И ЗНАЧАЈ БЕРЗЕ

Берза је јавно тржиште, на коме се закључују трговачки послови, који се извршују на другом месту и у друго време. Суштина је берзе у томе, што се трговци и трговачки посредници скупљају рад својих послова на одређеном месту и у одређено време, те се општом понудом и тражњом умеравају цене, и тиме јефтиније и лакше подмирују људске потребе.

Прометна добра на берзи јесу она, чија је каквоћа одређена и позната не по јединкама већ по врстама, тако да њихове исте количине имају исту вредност, и да се једна другом може заменити. И пошто је њихова каквоћа опште позната, то се по правилу послови берзански закључују без претходног прегледа предмета, по простом нотирању налога, а само изузетно и за извесне врсте робе послови се закључују по мустри. Према томе, на берзи се не излаже роба непосредно на увиђај, као на обичним тржиштима — пијацама. Њена је битна одлика у томе, што она уводи у промет и такву робу, која је удаљена од тржишта, па и такву, која у време закључења посла није ни постојала. Она тиме омогућава далеко већи промет но обична тржишта, али и далеко јефтиније и повољније подмирење људских потреба.

Берза је почела живље да напредује на измаку XVI. столећа, са развитком саобраћаја и саобраћајних средстава, са јачом применом кредита и подизањем великих привредних предузећа.¹ Напоредо с тиме на свима великим тржиштима стварао се уз берзе нарочит ред берзанских посленика — трговаца и комисионара, који су у знатној мери потпомогли развитак берзанске установе. У прво време предмет послова на берзи биле су искључиво

¹ Dr. R. Ehrenberg — Börsenwesen (в. Handwörterbuch d. Staatswissenschaft, св. 8. и 9. стр. 1025.).

менице и у опште трговачке кредитне хартије, па су тек поступно увођене у посао и друге вредности, и то најпре државни папири, па онда акције приватних акционарских друштава, и на-послетку роба. Наравно, да је испрва и берзанска техника била доста непотпуна; термински послови, са одређеним роком испоруке, вршени су само изузетно, а термински послови с робом развили су се управ тек последњих деценија.¹

Данас се на берзи врше у главном две врсте берзанских послова, и то: послови трговачки и шпекулативни. Уз њих иду, као мање значајни, послови арбитражни, који спадају у ред послова трговачких, али су у суштини блиски и пословима шпекулативним. Трговина тежи, да подмири месне потребе у економским добрима, а шпекулација потребе повремене. Другим речима, трговина се користи месним разликама у ценама, а шпекулација само разликама, које се јављају с времена на време. Арбитража, пак, не тежи да подмири месне потребе, већ једино да заради на месним разликама у ценама тиме, што ће извесне вредности купити на месту, где им је цена ниска, а продати их на месту, где им је цена висока.

Према времену и начину испоруке сви берзански послови могу бити: дневни (пропт) и рочни (термински). Дневни послови извршују се истога дана, кад су закључени, а термински се извршују тек у извесном року. Термински послови деле се на: *обичне терминске послове*, који се извршују безусловно у одређеном року, и на *условне*, који се извршују под нарочитим условима. Тако, може једна уговорна страна задржати право, да о року одустане од извршења закљученог посла, али у накнаду за то даје другој страни уговорену премију (*премијски послови*). Или може једна страна задржати право, да о року уступи другој, ако је продавац, већу количину робе, но што је уговорено, или да тражи већу количину, ако је купац, дајући другој накнаду и то, у првом случају у мањој, а у другом у већој цени (*послови с додатком или одбитком*). Најзад, велике примене имају данас на свима већим берзама тзв. *продужни (репортни) берзански послови*, који представљају комбинацију дневних и рочних послова. Њима прибегавају берзијанци онда, кад морају да продуже извршење закљученог посла, било с тога, што им је о року курс био неповољан, било с тога, што нису имали потребно покриће.

¹ Ehrenberg, стр. 1031.

Берза почива на сурадњи трговаца и спекуланата. Берзански посетиоци припадају у главном реду трговаца или реду спекуланата. Нарочиту групу посетилаца чине посредници (маклери), који посредују у пословима између трговаца и спекуланата. Наравно, да свака од ових група није у пословима увек искључна, и да често трговци раде као спекуланти, спекуланти као посредници и обратно. Сем тога, уз ове главне групе иду капиталисте, а на робним берзама још и пољопривредници и индустријалци. Али ипак, ови последњи чине изузетак, и у колико се берзански послови више развијају, у толико се више и берзански послови усредсређују у руке трговаца, спекуланата и посредника. Изгледа, међутим, да на свима већим берзама у берзанским пословима превлађују берзански посредници (маклери и агенти), који се све то више истичу као једина спона између берзе и њених посетилаца. На свима берзама, које и данас важе као јавно тржиште, посетиоци њихови могу само уз припомоћ признатих берзанских посредника да закључују послове, јер поједини од њих или не располажу потребним кредитом или не познају довољно вредност противне стране, те и не знају, коме да се обрате у даном тренутку за закључење посла.

По природи посла берзе се могу у главном поделити на:

1. новчане (валутне) берзе, за новац и менице;
2. ефектне, за акције и обвезнице;
4. робне, за робу.

У пракси постоје или опште берзе за све врсте послова, или специјалне берзе само за поједине врсте послова. Шта више, специјалне берзе постоје и само за поједине гране берзанских послова, као берзе за храну, хартију, угаљ, памук, шећер, кафу итд.

Берза је неоспорно творевина великог културног напретка. Свугде у напредном свету она игра видну улогу; она утиче као најмоћнији трговински регулатор, пружајући веома корисне услуге трговачком свету. Њена корисност може се ценити са гледишта економског, моралног и политичког.

Она, пре свега, зближује продавца и купца, или посредно произвођача и потрошача, те се из њихове понуде и тражње сазнаје права потреба. На тај начин, купци подмирују своје потребе лакше и повољније, јер имају пред собом не само све стварне понуде, већ и тачно сазнање о стању других тржишта.

Овај користан утицај још се јаче осећа на робним берзама, на којима се послови врше махом терминским закључцима. Купцима је смер, да терминским пословима обезбеде себи благовремено покриће у роби, а уз то да се заштите и од могућних промена у цени. Наравно, да ће отуда имати посредне користи и шира околина, па често и цела земља, јер се при поље већим терминским закључцима уравњавају у опште цене у земљи, и онемогућавају оне нагле и штетне промене у ценама у време сезоне или у време испоруке.¹ Напоследку, термински послови повољно утичу још и с тога, што олакшавају потрошњу добара, и тиме осетно подстичу развитак домаће производње.

Као новчано и ефектно тржиште берза ставља у првом реду трговца у могућност, да на најповољнији начин извршује своје новчане обрачунае и своја плаћања, било у земљи било на страни. Она, дакле, олакшава унутрашња и међународна плаћања тиме, што трговачком свету прибавља под повољним условима средства за плаћања, нарочито менице и хартије од вредности.² Сем тога, она омогућава успешно пласирање акција великих индустријских и трговачких предузећа, посредујући с једне стране између капитала, који се нуди, и с друге, између државе, општине и предузећа, која га траже.

Берза служи и као регулатор цена земаљских. Њени курсеви израз су укупне понуде и тражње, те су они меродавни и за оне трговачке послове, који се закључују ван берзе.

Берза има такође и велику васпитну и моралну моћ. Она утиче на ширење свести, увиђавности и трговачке умешности, упућујући свакога без разлике, да ради с више рачуна и да своје послове свршује брзо, повољно и поуздано.

Напоследку, берза је велик политички фактор, и њен је значај у толико већи, у колико су привредни интереси једног народа више ангажовани у међународној утакмици.

У опште, берза је данас снажан привредни мотор, који покреће приватну и јавну иницијативу, штитећи интересе трговачког света и вршећи благодворан утицај у корист целине. Ми с правом рачунамо, да ће и наша берза придобити јаче симпатије нашег трговачког света и да ће она у скорој будућности кренути истим правцем, којим с успехом иду велике светске берзе.

¹ Dr. R. van der Borgh — Handel und Handelspolitik, стр. 302.

² Dr. Kurt Wiedenfeld — Die Börse, стр. 1.

II. ПОСТАНАК И РАЗВИТАК НАШЕ БЕРЗЕ

Први радови на оснивању наше берзе почети су 1887. г. Судаћи по писменим документима, која се налазе у архиви Министарства Привреде, замисао о оснивању берзе био је дао г. Чед. Мијатовић, тадашњи министар финансија и заступник мин. привреде. По његовој одлуци држане су у почетку исте године, у Министарству Привреде, неколике конференције угледнијих трговаца, међу којима беху: Јов Антула, Пера Карастојановић, Сима Паранос, Јова Крсмановић, Милош Гођевац, Леон Мусафија. На овим конференцијама био је утврђен споразум о припремним радовима око оснивања берзе, и резултат њихов био је збор трговаца београдских, који је одржан 1. марта исте год. у Грађанској Касини. Збор се начелно сагласио о корисности и потреби берзе, а затим је из своје средине изабрао нарочит берзански одбор, коме је стављено у дужност, да изради нацрт берзан. статута и сврши претходне радове око оснивања берзе. На жалост, овај одбор није извршио поверени му задатак. За време од неколико месеца он је држао једва неколике седнице не свршив ништа. Изгледа, да у целом послу није било одређеног и јасног плана. То се види и из појединих извештаја, које је председништво одбора слао г. Министру Привреде. На послетку одбор је сасвим престао да ради, и на томе се после стало, те од започете ствари није било ништа. Тако је пропао први покушај око оснивања наше берзе.

* * *

Тек после неколико година поново је покренута мисао о оснивању берзе. Али сада је иницијатива потекла од самих трговаца, управ од Срп. Трг. Удружења. У то време наша трговина, и унутрашња и спољашња, била је још врло неуређена.

Трговац је тешко налазио прође својим артиклима, и своје послове закључивао је без оних података, на основу којих се једино и могу проценити изгледи на успех. Он је живео управ од данас до сутра и своје послове закључивао махом на божју срећу. Још је теже стање било у извозној трговини, која је била без мало сва у рукама странаца. Српски трговац осећао је све последице таквог стања, те је живо потхрањивао мисао, да се и у нас створи берза, која би служила као регулатор и моћан покретач трговинских послова. Срп. Трг. Удружење, коме је тад на челу био пок. Дим. Стаменковић, човек уман и енергичан, ретке истрајности и творачке моћи, било је прихватило ову мисао и узело да је оствари. У седницама Удружења прво је начелно одлучено, да се према нашим приликама оснује једна општа берза за све берзанске послове, и да она буде у Београду. Затим је нарочитом одбору поверена израда берзанског статута, који је у овај посао уложио и знања и искуства, па га убрзо привео крају.

Ова радња Трг. Удружења предусретљиво је прихваћена у Министарству Привреде, а 3. октобра 1894. г. одобрен је и потврђен берзански статут. На тај начин, положена је правна основица нашој берзи. Овлашћено прелазним наређењем из берзанског статута Трг. Удружење сада је настало, да се организација берзе приведе у живот. Већ 5. окт. исте год. Удружење је упутило топал позив српским трговцима, да се уписују за чланове берзе.¹ Одзив је био сјајан; за чланове берзе уписали су се сви угледнији трговци београдски а многи и из унутрашњости. Такав одзив био је потврда оне свести и прегаоштва нашег трговачког света, што је он увек показивао, кад су у питању велики привредни интереси. То је омогућило, те је на дан 21. новембра исте год. одржана у Грађанској Касини прва скупштина Београдске Берзе. С колико је одушевљења прихваћена установа берзе у нашем трговачком свету, може се судити и по тадашњој поздравној речи пок. Стаменковића:

„Господо, ми се заиста морамо дичити и поносити, што смо осниваоци једне такве установе, као што је берза, која је и прва и једина у историји Србије. Морамо се, господо, поносити тим више, што стварање овакве установе показује, да ми радимо на пољу културном и привредном оним путем, којим други образованији народи одавно иду“....

¹ „Трговин. Гласник“ од 9. октобра 1894. год.

Тота је дана стварно основана наша берза и положен темељ њеном даљем развитуку. Изабрана стална управа убрзо је затим посвршавала све припремне радове за отварање берзе, изабрала и берзанске посреднике, и то као главне: за валуту и ефекте г. М. Ст. Јевтића и за робу г. Н. Чајкановића. После овога, берза је свечано отворена 1. јануара 1895. год., а редован рад почела је 3. истог мес.¹ Тако је, ето, постала и прорадила наша берза. На овоме месту да поменемо, да се њена смишљена организација и њен добар почетак има приписати у заслугу управи Срп. Трг. Удружења, а тако исто и г.г. Мил. Туцаковићу, садашњем директору Трг. Банке, Васи Радуловићу, члану фирме Андрејевић и Комп., и Едуарду Шатнеру, трг., који су управу Удружења свесрдно помагали у овом великом послу.

* * *

У прво време берза је имала само један дневни састанак, те су у једном одељењу закључивани сви берзански послови: валута, ефекти и роба. Још од првог дана берза је била добро посећивана, али су испрва послови били слаби. Радило се па томе, да се за берзанске послове придобију држ. надлештва, новчани заводи, па и угледније трг. фирме. Па ипак, у томе се у почетку слабо успевало. С једне стране, многи трговци нису могли олако да раскину са старим навикама, други опет, нису били довољно упознати с берзанском техником, те им је пословање на берзи уливало извесно неповерење, а поред свега тог, било је и извесних покушаја, да се рад на берзи омете, јер је било и таквих, којима није годио јаван и отворен рад на јавном тржишту. То су биле тешкоће, које је ваљало поступно и с доста напора савлађивати, ваљало је управо појединце припремати и васпитавати за берзанске операције. У тим тешким и почетним данима наше берзе видимо опет пок. Стаменковића, њеног првог председника, где се неуморно залаже за њене успехе. Исто тако нашу берзу обвезали су трајним признањем и чланови њене прве управе г. г. Хајим Д. Азриел, Мих. Д. Банковић, Аца Н. З. Поповић, као и први комесар њен пок. Јов. Ст. Бошковић. Благодарје њиховој несебичној трудби, берза је успела да преброди све препреке и да с успехом отпочне своју корисну улогу.

¹ Види „Трг. Гласник“ од 3. јануара 1895. год.

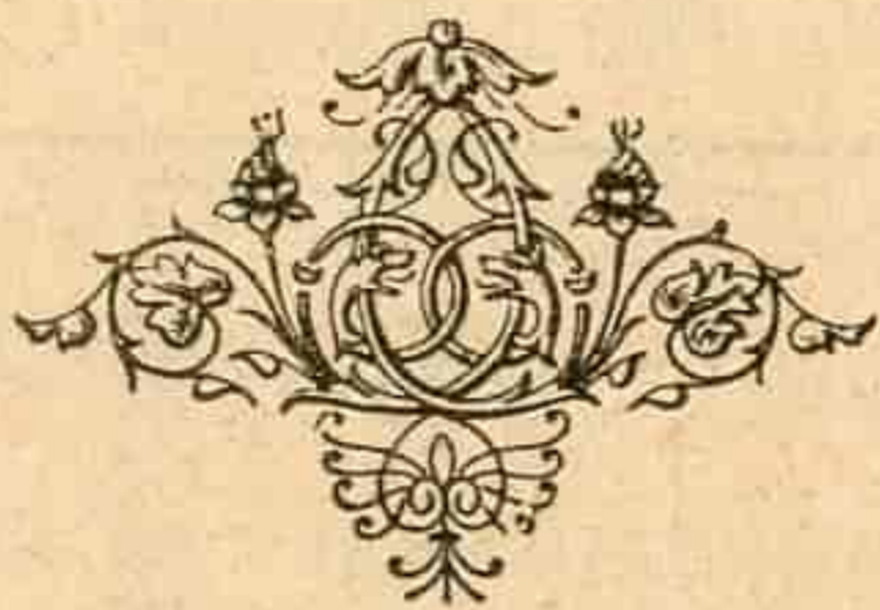
За прве три године она је већ била успела да узме одређен правац рада и да придобије сталне посетиоце. Њени курсеви добијали су поступно све већу важност, као израз стварне понуде и тражње, те је она временом постала меродавна не само за Београд, већ и за целу земљу. Поједине трговачке фирме и новчани заводи прилазили су јој сада с више поверења, а и држ. надлештва долазила су до уверења, да им пословање на берзи пружа више користи и више солидности. Добра свест нашег трговачког света узимала је, дакле, маха, те је наша берза почела стално да напредује.

Али се у развоју њеном опажа, да се сви послови берзански не крећу подједнако. При оснивању њеном смерало се поглавито на уређење извозне трговине. Рачунало се, да ће се извозна трговина моћи концентрисати у Београду, у првом реду установљењем берзе, а затим спуштањем железничких тарифа у корист Београда, подизањем антропота за сировине и обора за стоку. Али баш послови с робом показивали су још од почетка слабе резултате. Прве године вршено је нешто мало робних послова, а већ друге 1896. г., управа је била принуђена да обустави пословање с робом на берзи. Ипак иницијативом трговаца Сављана поново је уведен робни посао и 1. априла 1897. г. отворено је на Сави засебно одељење берзино за робне послове. Међутим ни после овога робни послови нису Бог зна колико коракнули. Из прегледа рада берзина за минулих девет година видимо, да они представљају незнатан део њеног укупног обрта. Свакако, да је овоме малом успеху с продуктима узрок то, што Београд нема антропота, што су у њему још неуређене прилике за велике трговачке послове с робом, што и наше железничке тарифе онемогућавају концентрисање извозне трговине, а најзад и то, што у пословима с робом владају утврђене навике и дугогодишње искуство, те и наши извозници тек поступно усвајају сувремене и рационалне начине рада.

На против, послови валутни и ефектни показали су још у почетку веома повољне резултате. Из године у годину обрт ових послова је растао, те је и наша берза добијала више карактер берзе валутне и ефектне. Године 1900. и 1901. послови су берзански били уопште подбацили, али то је била последица познатог оптерећења берзанских закључака несразмерном порезом, што је за извесно време било довело и до прекида рада на берзи. Може се

без устезања рећи, да су послови валутни и ефектни на нашој берзи узели добар правац и да показују сталну тенденцију ка све јачем увећању. Као што се из овогодишњег извештаја управног вида, берза је у минулој години показала осетан напредак, и поред великих отежица, које за пословање на берзи проистичу из зак. о непосред. порезу.

То показује, да је берза обезбедила свој опстанак и да данас с успехом врши своју корисну улогу. За њену даљу будућност веома је значајно, што јој у све већој мери прилазе, и својим одзивом и својим симпатијама, наши извозници и увозници, банкарски и повчани заводи, а то је и најпоузданија подлога њеном даљем развоју.

III. СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД ПОСЛОВА НА БЕРЗИ

ОД ПОЧЕТКА ДО ДАНАС

(1895.—1903.)

ГОДИНА	ДНЕВНИ ПОСЛОВИ				ТЕРМИНСКИ ПОСЛОВИ			УКУПНО
	ВАЛУТА	ДЕВИЗЕ	ЕФЕКТИ	РОБА	ВАЛУТА	ЕФЕКТИ	РОБА	
1895.	6,250.369.40	2,456.034.40	416.179.65	123.885.—	1,293.605.20	25.982.50	16.340.—	10,582.396.15
1896.	11,393.894.88	1,880.904.25	521.605.45	—	3,585.594.90	199.674.—	—	17,581.673.48
1897.	15,213.808.87	2,543.492.93	396.530.65	474.200.—	3,527.123.18	29.737.50	171.200.—	22,356.093.13
1898.	19,565.076.30	2,676.651.75	695.710.90	943.130.—	6,713.907.05	23.480.—	126.600.—	30,744.556.—
1899.	25,130.025.80	3,430.440.97	581.327.30	1,205.410.—	5,441.449.85	8.130.—	776.925.—	36,573.708.92
1900.	14,662.593.90	3,016.045.60	845.751.80	410.672.30	4,908.238.50	—	807.672.—	24,650.974.10
1901.	15,759.916.20	3,600.038.45	546.305.65	286.580.—	1,593.714.30	38.930.—	107.690.—	21,933.174.60
1902.	23,199.289.25	5,698.038.40	715.933.80	549.377.45	1,864.544.40	—	297.050.—	32,324.233.30
1903.	25,780.104.30	4,924.587.05	1,519.164.65	288.535.—	1,843.319.—	7.562.50	183.510.—	34,546.782.50
За све године	156.955.078.90	30,226.233.80	6,238.509.85	4,281.789.75	30,771.496.38	333.496.50	2,486.987.—	231,293.592.18

IV. ИЗВЕШТАЈ IX ГОДИШЊОЈ СКУПШТИНИ
ЧЛАНОВА БЕОГРАДСКЕ БЕРЗЕ
О РАДУ БЕРЗЕ У 1903. ГОДИНИ

Господо,

Данашња годишња скупштина Берзе девета је већ по реду од оснивања ове наше установе. За овај мали низ година она је показала врло успешне резултате, и ако је у своме раду наилазила на разноврсне сметње. Постепено али стално Берза је хватала све дубљег корена у нашем привредном животу; још од првог дана свога битисања она је увек пружала корисне услуге нашем трговачком свету стављајући свакога у могућност, да се слободно креће, да рачуна и закључује своје послове без ризика и опасности. Она је српском трговцу створила јасне путеве, којима он има да иде за својим интересима. У колико је, пак, она ширила свој користан утицај, у истој мери растао је и обим њеног пословања.

Прошла год. показала је обрт свију послова у 34,546.782·50 дин., што представља вишак: према 1902. год. за 2,222.549·20, према 1901. год. за 12,615.208·10, према 1900. год. за 9,925.204·15. У овом резултату ми гледамо осетан напредак наше установе, јер имамо на уму све прилике, под којима се кретао њен рад у прошлој години.

Вама је познато, да је и данас још у сили последња измена у закону о непосред. порезу, која је посетиоце Берзе (банкарске и мењачке радње) пет пута јаче оптеретила порезом по исте радње, које не раде на Берзи. Последице ове неоправдане мере осетиле су се и у прошлој години. Извесне фирме престале су са свим са радом на Берзи, пошто их је на то упутио сам закон дајући.

им знатне пореске олакшице. За Берзу је то било двоструко штетно: тиме је слабила њена активност, а и њен приход и обрт послова.

Управа Берзе чинила је кораке, да се ова озбиљна сметња отклони, и ми Вас са задовољством можемо извести, да су нам на надлежном месту, и у Министарству Привреде и у Министарству Финансија, дали обећање, да ће се у закон о непосред. порезу унети потребна измена, којом ће посетиоци Берзе бити ослобођени већег пореског оптерећења.

С друге стране, рад на нашој Берзи у тесној је вези с нашим привредним приликама. За једну земљорадничку земљу, као што је наша, од велике је важности исход жетве, као и стање извозних пијаца. Ако је жетва обилна и цена производима повољна, онда целокупна радиност па и трговина добија јачег полета, куповна снага народа расте, потребе се проширују и лакше подмирују, увозна и извозна трговина постају живље, што све повољно утиче и на обрт берзански.

Исход прошлoгодишње жетве није оправдао очекивања нашег пољопривредника, али се она ипак може сматрати као осредња. Уз то ваља узети у обзир, да су прилике за нашу спољашњу и унутрашњу трговину биле доста неповољне, те је и то осетно утицало на ток берзанских послова. Цене земљорадничким производима, а нарочито пшеници, биле су на светским пијацама лоше, услед чега је извоз у опште био слабији. Из званичних стат. података Царинске Управе, које до данас имамо на расположењу, видимо, да је извоз у 1903. год. за првих 9 мес. подбацио према 1902. год. за 5,738.000 дин., а на против увоз се за то исто време повећао за 10,623.000 дин.

Извоз пшенице, за сад нашег најглавнијег пољопривред. артикла, нешто је подбацио, али су се у толико побољшале прилике за нашу мливарску индустрију. Последњих година наше брашно налази све бољу прођу у Турској, и отуд видимо, да је у прошлој години извоз брашна порастао на 422.000 дин. према 38.000 дин. у 1902. години.

Шљиве у прошлој години нису биле добро понеле. Берба је показала једва трећину свога редовног приноса, али се овај мањак у неколико надокнадио бољим квалитетом и повољнијим ценама. При свем том, извоз сувих шљива је показао мањак од

1,725.000 дин. Наравно, да је услед тога и извоз пекмеца био слабији — мањак износи на 700.000 дин.

Сем тога, и извоз сировог воћа нарочито сирових шљива показује такође осетан мањак од преко 1,5 мил. дин. Да поменемо још, да последњих година узима маха извоз свежих јабука, те су и прошле године прављени леви послови с овим артиклом, али је пред крај сезоне и у овом послу настао застој због наглог падања цена.

Сточарска трговина не показује такође повољне резултате, и само извоз свиња показује мањак од близу 1,5 мил. дин. Овоме је свакако највише допринело, што је за првих шест месеца минуле године кукуруз био лошији а добар опет скупљи, те је мање свиња бацано на храну. У вези с тиме, и извоз сирових кожа показује осетан мањак.

Свакако, да је овако неповољно стање нашег извоза у прошлој години у неколико последица врло ниске ажије, која баш у време најживље сезоне беше спала без мало на ал рагі. Овако ниска ажија може се објаснити тиме, што је државни зајам код Народне Банке већим делом амортизован и тиме повучена из оптицаја одговарајућа количина новчаница, а с друге стране и тиме, што је наша држава на основу преостале резервне готовине од последњег зајма и вишка монополских прихода благовремено и неосетно покрила своја плаћања на страни.

У нашој унутрашњој трговини осећао се готово целе године застој, који је свакако настао због учестаних трзавица у нашем суседству. Познати догађаји у Маћедонији имали су, са свим природно, јаког утицаја на расположење у нашој земљи. Наш је народ с живим интересовањем пратио развитак ствари у Турској, и сељак и варошанин схватао је озбиљност догађаја, свак је с не поверењем гледао у најближу будућност, и отуд општа уздржљивост у свима пословима.

Као што видите, прилике за рад на Берзи биле су неповољне, па ипак је она у овој години учинила добар корак унапред. О томе се можете и сами уверити из овога прегледа свију послова:

Дневни послови :

а, валута	25,780.104·30
б, девизе	4,924.587·05
в, ефекти	1,519.164·65
г, продукти	288.535·—

Термински послови:

а, валута	1,843.319.—
б, ефекти	7.562.50
в, продукти	183.510.—

Укупан обрт послова у 1903. год. 34,546.782.50. дин.

Приход берзански био је у прошлој год. 17.103.90 дин. а расход 15.612.20, те према томе остаје вишак од 1.491.70 дин. Чист капитал Берзе на дан 31. децембра 1902. год. био је 10.673.25, а са овим вишком на дан 31. дек. 1903. год. износи 12.164.95.

На завршетку, да поменемо, да је у прошлој години било више спорова пред Берзанским Судом, али су сви ти спорови потекли из послова, закључених ван Берзе. То најбоље сведочи, с једне стране, са колико се савесности извршују они трговачки послови, који су закључени на Берзи, и с друге стране, колико вере имају нечланови Берзе у установу Берзанског Суда.

Овако леп резултат наше Берзе показује несумњиво, да она има врло повољних услова за развитак. Она је данас постала неопходна трговинска установа, најпоузданији регулатор цена и меродавно земаљско тржиште. Данас већ ретко ко да прави какав трговачки посао без обзира на стање берзанских курса. Она је управо срасла с нашим трговачким светом, и сваким даном изазива живље интересовање својих посетилаца. Надајмо се, да ће се у будуће побољшати прилике за њено успевање, да ће јој и меродавни фактори поклонити више пажње и поверења, и да ће она све више ширити круг свога рада и све јаче утицати на кретање трговачких послова.

Према чл. 53. Берзанског Статута одступају ови чланови управе г. г.:

Ник. Спасић,
Мил. Т. Туцаковић,
Манојло Д. Клидис,
Коста Др. Ризнић,
Бенцијон Були.

Из финансиског одбора одступају сва три члана и из Избраног Берзан. Суда 24 члана.

Према томе, има се извршити избор 5 чланова управе, 3 члана финансијског одбора и 24 члана Избраног Суда.

10. јануара 1904. год.
у Београду

Чланови управе:

Мил. Т. Туцаковић С. Р.
Тодор Ј. Мијаиловић С. Р.
Аца Н. З. Поповић С. Р.
Мих. Д. Банковић С. Р.
М. Д. Клидије С. Р.
Бенцијон Були С. Р.

Београдске Берзе

Председник,

Н. Спасић С. Р.

Потпредседник,

Хаим Д. Азриел С. Р.

Благајник — члан управе,

(место празно)

Секретар,

Ђорђе Ранојевић С. Р.

БЕРЗАНСКИ ПОСЛОВИ У 1903. ГОД.

а. Дневни послови.

I. Валута

	комада	динара	
1. Наполеондор	911.834	18,720.888·10	
2. Форинте а. в.	3,264.624	7,033.153·60	
3. Дукат #	593	7.201·10	
4. Турске лире	370	8.681·—	
5. Фунте штерлинг	202	5.200·50	
6. Марке немачке	4.000	4.980·—	25,780.104·30

II. Девизе на :

1. Беч и Пешту, фор. а. в.	1,796.658	3,880.069·30	
2. Париз, фран.	464.342·07	481.944·70	
3. Берлин, марака	339.440	447.482·55	
4. Лондон, фуната штерлинга	4.506	115.090·50	4,924.587·05

III. Ефекти

1. Лут. 2% лоз. с. ж.	740	72.607·80	
2. " " б. ж.	731	69.901·—	
3. Дувански с. ж.	615	8.855·60	
4. " б. ж.	235	3.329·75	
5. 4% Рента	117	47.923·—	
6. 5% Фондови	7.748	777.165·50	
7. Народне Банке	акције 845	407.996·—	
8. Београдске Задруге	" 164	37.192·—	
9. " Трг. Банке	" 100	15.695·—	
10. " Пром. Банке	" 166	20.392·—	
11. Извозне Банке	" 336	18.454·—	
12. Београд. Трг. Штедионице	" 10	1.210·—	
13. Врачарске Штедионице	" 27	2.700·—	
14. " Задруге	" 10	1.340·—	
15. Палилулске	" 32	1.396·—	
16. Дунавске	" 111	10.150·—	
17. Краг. Трг. Банке	" 25	3.375·—	
18. Јагодин. Штедионице	" 10	300·—	
19. Пожарев. Задруге	" 6	582·—	
20. Чачанске	" 31	3.410·—	
21. Крушев. з. рад. "	" 10	850·—	
22. Грађевинар. "	" 27	2.165·—	
23. Кланичн. Друштва	" 505	12.175·—	1,519.164.65

IV. Храна и роба

1. Пшеница	мц.	17.630	217.985.—	
2. Јечам	„	1.300	12.530.—	
3. Овас	„	1.600	14.510.—	
4. Кукуруз	„	200	2.500.—	
5. Суве шљиве	„	1.200	41.010.—	288.535.—
Укупан обрт дневних послова				<u>32,512.391.—</u>

б. Термински послови.

I. Валута

1. Наполеондор	85.250	1,791.806.—	
2. Форинте	24.000	51.513.—	1,843.319.—

II. Ефекти

1. Извозне Банке акције	125	7.562.50	7.562.50
-------------------------	-----	----------	----------

III. Храна и роба

1. Пшеница	мц.	13.200	165.100.—	
2. Јечам	„	1.425	12.200.—	
3. Овас	„	100	860.—	
4. Кукуруз	„	500	5.350.—	183.510.—
Укупан обрт терминских послова				<u>2,034.391.50</u>
Укупан обрт свију берзанских послова				34,546.782.50

V. ИЗВЕШТАЈ ФИНАНСИЈСКОГ ОДБОРА

Господо,

Користећи се поверењем, које сте нам на прошлогодишњој скупштини поклонили, ми смо своју дужност вршили по прописима Берзанског Статута, а по закључку године испитали смо књиге са рачунима, па смо нашли: да је закључак књига потпуно саобразан стварним подацима, и да је целокупно стање Берзе исправно.

Благодарећи Вам на указаном поверењу част нам је предложити Вам, у смислу чл. 68. Статута, да Управи Берзе изволите издати разрешницу за њен рад у минулој години.

27. јануара 1904. год.
у Београду

Председник
Финансијског Одбора,

Петар И. Јовановић с. р.

Чланови:

А. Ђ. Биба с. р.

Аврам М. Леви с. р.

VI. ГЛАВНИЈЕ ОДРЕДБЕ ИЗ БЕРЗАНСКОГ СТАТУТА

Предмет промета. — Предмет промета на нашој Берзи могу бити: сваковрсна роба (нарочито земаљски производи), све хартије од вредности, чије котирање буде допуштено, менице, новац звечећи и папиран, племенити метали, као и експедициони, магацински, транспортни, осигуравајући и сместишни (антрпотски) послови (чл. 2.).

Састанци и посећивање Берзе. — Берзански састанци држе се у берзином локалу и у одређено време свакога радног дана (чл. 10.). Право посећивања Берзе имају само чланови и посетиоци Берзе, а изузетно и гости, који имају берзанску карту (чл. 15.).

Члан Берзе може постати свако пуноправно лице, ако има на своје име судски протоколисану фирму, или у таквој фирми јавно учествује (чл. 18.).

Чланови Берзе могу постати још и ортачке фирме и акционарска друштва, али их на Берзи може заступати само један члан фирме односно управе, који на то буде имао уредно овлашћење. (чл. 19.).

Посетилац може постати такође само пуноправно лице без обзира на то, да ли има протоколисану фирму (чл. 16.).

О пријему чланова и посетилаца решава Управа (чл. 15.).

Посетиоци Берзе немају права да своје берзанске послове врше непосредно, као чланови Берзе, него само посредно, преко берзиних посредника (чл. 17.).

И чланови и посетиоци Берзе имају права овластити нарочитог заступника, који ће у име њихово вршити берзанске послове. Издавање оваквог овлашћења не спречава властодавца да и сâм може на Берзи радити (чл. 8.).

Ко год дође на Берзу, дужан је, на захтев берзиних надзорних органа, легитимирати се берзанском картом (чл. 27.).

Чланске и посетилачке карте важе само за годину, у којој су издате (чл. 24.).

Свачије понашање у локалима Берзе мора бити саобразно Берзанском Статуту и осталим прописима о реду на Берзи. Управа има право искључити чланове или посетиоце са Берзе, који се о те прописе огреше (чл. 28—29.).

Скупштина Берзе. — Скупштину Берзе састављају сви чланови Берзе, који благовремено изваде од управе нарочиту улазницу (чл. 39.).

На скупштину могу доћи или сами чланови лично или њихови заступници, који морају имати нарочито овлашћење за тај случај. Заступник може бити само члан Берзе, који и сам има права доћи на скупштину, а заступати може само једног члана (чл. 41.).

Редовна скупштина састаје се месеца јануара сваке године, а ванредна по потреби.

Скупштина је пуноважна кад су на њој заступљене ²/₃ правних чланова. Ако их првога пута толико не дође, сазива се најдаље за 10 дана друга, која решава са онолико чланова, колико их буде дошло (чл. 48.).

Скупштина може решавати само о предметима, који су објављени у дневном реду, и о предлозима чланова, који су управи поднесени бар на 10 дана пре састанка (чл. 49.).

Управа. — Берзом и њеним пословима управља управа Берзе од десет чланова, које скупштина бира на две године. Чланство у управи је обвезно и почасно (чл. 51—52.).

Финансијски одбор. — Финансијски одбор је надзорни орган над целокупним радом берзиним. Он је састављен из три члана, које скупштина бира на годину дана (чл. 68. и 50. под г.).

Берзини посредници. — Посредовање у берзанским пословима могу вршити само заклети берзини посредници, изабрани од стране управе.

Њихове су поглавите дужности:

1, вршити посредовање прилежно, обазриво, тачно, верно и часно, марљиво избегавајући све што би могло поколебати веру у њихову непартаичност и у достоверност исправа, које они издају;

2, чувати у тајности налоге, преговоре и закључке о повереном му послу, у колико противно налогодавац није одобрио или не изискује сама природа посла;

3, казати име налогодавца, ако противна страна то тражи. Но ово може и не учинити, ако је од налогодавца добио нужно покриће за дотични посао;

4, не примати налоге од лица, која нису чланови или посетиоци Берзе, изузев држ надлештва;

5, не закључивати за се никакве берзанске послове, ни под својим ни под туђим именом;

6, по закључку сваког берзанског састанка, све свршене послове прописно завести у дневник и одмах закључнице исписати и уговорним странама предати ;

7, ако сврши продају или куповину какве робе по проби, дужан је ову рад распознавања тачно обележити и чувати, док се уговор не изврши, сем ако су саме партије изјавиле, да то не тражи или по природи робе то није нужно.

VII. О ПОСЛОВАЊУ НА НАШОЈ БЕРЗИ

Наша Берза има два одељења: за валуту и ефекте (Валутна Берза) и за робу (Робна Берза). Валутна Берза ради од 10—11¹/₄ час. пре подне, а Робна од 2¹/₂—3¹/₂ по подне.

Налози. — Налози се саопштавају берзином посреднику и то или непосредно (јавно или тајно) или посредно (преко телефона, писмом или по послузи). Налози на Валутној Берзи примају се само у току првог сата рада, а за остало четврт часа извршују се дотле пријављени а неизвршени налози.

Нотирање. — Курс се нотира у сребру.

Менице за Беч, Пешту и Трст нотирају се по виђењу или 8 дана. За Париз, Лондон, Берлин, Солун, Цариград, Милано и Рим само по виђењу.

Златан кован новац нотира се по комаду. Новац не сме бити бушен, повређен ни вештачки олакшан.

Папирни новац нотира се од јединице 100 туђе вредности. Енглески новац од 1 ф. шт.

Стране менице од јединице 100 стране вредности. Енглеске менице од 1 ф. шт. Ефекти од 1 комада.

Предмет закључивања. — Предмет закључивања може бити најмање:

I. За новац, ефекте, чекове (повуке) и бонове:

100 наполеондора, енгл. фун. ст. (Z), тур. лира.

200 дуката (#).

1000 фор. а. вр. или 2000 круна, 2000 нем. марака (M), франака, лира талијанских.

За ефекте: уплаћене мање од 50 дин. 25 ком.

„ од 50—150 „ 10 „

„ преко 250 „ 5 „

II. За продукте:

Храну, шљиве, шишарке, пекмез, брашно, орахе, пасуљ
— 100 мц.

Вино и ракију 50 хл.

Мед и маст 25 мц.

Восак 5 мц.

Сланину и кудељу 50 мет. ц.

Угаљ 1000 мц.

Закључивање послова. — Примљене налоге уписује берзин посредник у пребиваоницу дотичног предмета. Продајни налози уписују се лево а куповни десно.

За сваки предмет мора бити засебна пребиваоница за дневне а засебна за терминске послове. Пребиваонице стоје пред посредником изложене на углед публици.

Посредник се стара, да се свачији налог изврши. Он гласно објављује, који налог није испуњен т. ј. којој понуди нема тражње и обратно.

По закључку берзанског састанка посредник закључује своје бележнике, а присутни напуштају одмах локал. Пошто се утврде и објаве званични курсеви, посредник одмах заводи у свој дневник све закључене послове тога дана. Послови закључени непосредно између чланова Берзе заводе се такође у дневник, али се они не узимају у обзир при одређивању званичних курсева.

Закључнице. — Чим посредници заведу у дневник закључене послове, одмах издају закључнице, које морају бити раздане дотичним странама најдаље за четири часа после свршеног састанка. Закључнице дневних послова не подносе се на потпис, а терминских подносе се најдаље идущег дана, и то купчева закључница на потпис продавцу, а продавчева купцу, па се затим најдаље другог дана раздају.

На захтев налогодавца посредник може и да не означи његово име, али је зато дужан да означи какво познато место у Београду, где ће закључак да се изврши, ако није друкше уговорено. Такву закључницу потписује сам посредник на место пређутане стране.

Домицил. — Домицил послова разуме се увек Београд, ако друкше није уговорено.

Локал радње односно стан купчев сматра се за место испуне посла. Изузетак важи само за новчане заводе, или и иначе, ако саме стране друкше уговоре.

Код послова са робом, ако се ова на истом месту налази где и купац односно где је место испоруке, продавац је дужан о свом трошку пренети и сместити робу у магацин купца, ако није друкше уговорено.

Ако роба долази колским довозом, онда се магацин купчев сматра за место испоруке.

Ако је лосо Београд, место је испоруке железничка или пароброд. станица — роба постављена на кантар.

Испоручивост. — За испоручиве предмете по берзанским закључцима важе само они, који одговарају прописаним узансима.

Време испоруке. — Време је испоруке за дневне послове до 6 часова по подне, изузетно за јавне благајнице (држ. надл. и новч. заводи) до 5 часова по подне.

Код терминских послова време испоруке може бити нарочито одређен дан. Ако дан испоруке није утврђен, него само неодређено време, онда време испоруке може бити с отказом или без отказа. У првом случају страна, која има право избора, мора противној страни учинити отказ, преко секретара Берзе, два дана пре и то до почетка бер. састанка (до 10 часова пре подне закључно). У другом случају, страна која има право избора, обраћа се противној страни за ликвидацију без икаква отказа најдаље до 6 одн. 5 часова дотичног дана.

Код послова са робом, промт роба ликвидира се за три дана, готова роба за осам дана, а термински закључци преко 8 дана извршују се по општем узансу за терминске послове (са отказом или без отказа).

Ако дан испуне пада у празник, онда први дан по празнику важи за време испуне посла. Пада ли у дан празника дан отказа, онда се он врши првог дана после празника.

Неиспуна посла. — Неиспуна посла констатује се протестом. Чим протекне рок испуне, а једна страна остане у неиспуни, друга страна има право да одмах идућег дана до 9 часова пре п. закључно тражи протест преко секретара Берзе. Пропусти ли овај рок, губи право тужбе.

Страна, која подиже протест, има право да тражи, да се закључена вредност на Берзи прода одн. купи. Страна, која је у неиспуни, дужна је платити противној страни све трошкове и накнадити разлику између уговорене и добивене суме.

Котирање. — Котирање папира акционарских друштава допушта се, ако друштво има најмање 100.000 дин. уплаћеног капитала. Управа друштвена мора претходно поднети управи Берзе на увиђај друштвена правила и све остале податке, које управа Берзе буде захтевала.

Новчани заводи, чије се акције котирају на Берзи, дужни су да достављају Берзи уредне шестомесечне биланце, а такође берзанској управи давати потребна обавештења.

VIII. О БЕРЗАНСКОМ СУДУ

Берза има свој сталан избрани Берзански Суд. Овај је суд надлежан за извиђање и пресуђивање свију спорова, који произлазе из берзанских послова, и то: кад се воде између лица, која су у време закључења спорног посла или у време тужбе била записана као чланови или посетиоци берзе, а нису написмено уговорила надлежност код другог суда.

Сем тога Берзански Суд надлежан је још и за суђење свих спорова о трг. пословима, који на Берзи нису закључени, али који би се могли вршити на овој Берзи, ако су парничари претходно или накнадно написмено и изрично пристали на надлежност овога суда.

Берзански Суд састоји се из 24 судије, који су подељени у три секције од 8 судија. За извиђање и суђење сваког спора образује се суд од пет чланова, који се бирају коцком измеђ чланова потпуне дежурне секције. Вучење коцке руководи председавајући управе у присуству парничара и комесара Берзе. Овакав избрани колегијум бира себи председника из своје средине.

Изузећа против судија могу се чинити само пре вучења коцке, и то само у случајевима из чл. 99. Берзанског Статута.

Поступак код Берзанског Суда.

Тужба се подноси писмено у довољном броју примерака секретару Берзе. Уз тужбу мора бити приложен и ориџинал о надлежности судској.

Председник управе одређује рочиште што пре, пазећи при том на потребан рок. Туженој страни доставља се увек, уз позив на рочиште, и препис тужбе и прилога.

Парничари предстају Суду лично или му шаљу заступнике са уредним пуномоћством. Али за заступнике парничара примају се само њихови закони заступници, браниоци њихових стечајних маса, ортаци њихови, прокуристе или помоћници у радњи њиховој и чланови Берзе.

Ако на рочиште не дође ни једна парнична страна, спор ће се тада сматрати као свршен. Ако дође само једна страна, она има права захтевати да се образује суд и суди и без недошле стране.

Парничар, који не дође на рочиште, губи право чинити изузећа против судија, вештака, сведока и оспоравати надлежност суда. Ако тужилац неоправдано не дође, сматрају се као неистинити они наводи тужбени, које тужени оспори, а као истинити они наводи туженога, који се тужбом и њеним прилозима не оспоравају, а на тужбени се предмет односе. Ако тужени на рочиште не дође, сматрају се као истините све стварне околности из тужбе, у колико се суд није сам уверио о њиховој неистинитости.

Правдање изостанка мора се чинити у року од три дана по пријему пресуде.

Суд је дужан најпре покушати да парничаре изравна. Поравнање има снагу извршне пресуде.

Извиђање пред Берзанским Судом је усмено, писмене представке не примају се. Изузетно, само у великим споровима може суд наредити и писмени поступак. Извиђање може бити јавно само по одобрењу Суда.

Суд непосредно саслушава а по потреби и заклиње сведоке. Сем тога, он може допуштати или и сам наређивати вештачки извиђај. Вештаке бирају сами парничари, али мишљење вештака није обавезно за суд.

По потреби Суд може и сам или преко једног судије и деловође чинити и судски увиђај.

Берзански Суд извиђа просто, а доказе оцењује слободно и по свом нахођењу одлучује, да ли је која околност доказана или није.

По свршеном извиђају Суд изриче пресуду и саопштава је парничарима одмах или најдаље за осам дана.

Пресуда мора увек одредити и рок, до кога се досуда мора испунити.

Извршење одлука Берзанског Суда.

Одлуке Берзанског Суда извршне су и против њих нема места жалби. Деловођ судски дужан је, да на ориџиналу одлуке напише и потпише, да је она извршна и поред тога стави печат судски.

Молбе за извршење, са ориџиналном извршном судском одлуком подносе се Управи Берзе, на што ова издаје реверс. Уједно тужитељ кауцира узансом предвиђене трошкове.

Примљену молбу за извршење Управа Берзе предаје одмах берзином извршиоцу на даљи рад.

Извршилац је дужан да ради на извршењу хитно и без икаквог одлагања по прописима Берзан. Статута, а и полиц. власт

дужна је, на захтев, ставити му на расположење свога органа и у опште бити му у свему на руци.

Из примљене суме извршилац најпре наплаћује све трошкове и таксе по Берзанском Статуту, а затим намирује кога треба по судској одлуци, о чему подноси извештај и Управи Берзе.

Кад се одлука судска потпуно изврши, извршилац је предаје осуђеноме заједно са квитом о наплати. Ако је извршење непотпуно, извршилац ће на самој одлуци записати, у колико је извршена, па ће је повериоцу вратити.

IX. БЕРЗАНСКЕ ТАКСЕ

1. Посећивање Берзе

а. Чланарина

	Београд	Унутрашњост
Новчани заводи и акционар. друштва	200 дин.	60
Ортачке фирме	60 „	30
Просте (неортачке) фирме	40 „	20
б. Посетилачке карте	20 „	10
в. Гостинске карте	2 (без обзира на место)	

Све ове таксе важе за годину дана.

2. Котирање акција

За котирање акција новчаних завода и свију других акционарских друштава годишње $\frac{1}{4}$ (0.25 дин.) од $\frac{0}{100}$ уплаћеног капитала.

3. Берзанска такса

У корист берзанске касе наплаћује се 0.10 дин. од $\frac{0}{100}$ од вредности сваког закљученог посла.

4. Куртажа

Посредничка куртажа за посредовање у берзанским пословима износи за:

Храну и брашно	0.005 дин. од 100 Кгр.
Шљиве, некмез, пасуљ, орахе, шишарке	0.01 „ „ „ „
Маст, суву и сирову сланину, лој	0.02 „ „ „ „
Мед, восак и кудељу	0.05 „ „ „ „
Угаљ	0.50 „ „ вагона
Вино и ракију	0.20 „ „ хл.
На новцу, чековима и боновима	0.18 „ „ $\frac{0}{100}$ од закључене вредности посла.
„ ефектима	$\frac{1}{2}$ „ „ $\frac{0}{100}$

Куртажу плаћају по пола купац и продавац.

5. Курсни лист

а. Београд:

на годину	Дин. 12.—
„ пола године	„ 6.—
„ три месеца	„ 3.—
„ број	„ 0.10

б. Унутрашњост:

на годину	Дин. 25.—
-----------	-----------

в. Иностранство:

на годину	Дин. 40.— зл.
-----------	---------------

6. Судске таксе

а. Ако је посао на Берзи закључен:

1. На тужбу лепи марке (држ. такса)	5 дин.
2. За Берзу	5 „
3. „ пет судија и деловођу	60 „
4. „ пресуду и хартију	10 „
5. Спорна такса: од спорне вредности (стварне разлике) 3%	„

б. Ако посао није на Берзи закључен а предмет је котиран:

1. На тужбу лепи марке (држ. такса)	5 дин.
2. За Берзу	10 „
3. „ пет судија и деловођу	60 „
4. „ пресуду и хартију	20 „
5. Спорна такса: од спорне вредности (стварне разлике) 6%	„

Сем овога, и двогуба куртажа и берзанска такса.

в. Опште судске таксе:

1. За протесте: до 500 дин. 2, од 500—1000 дин. 3, преко 1000 дин.	5 дин.
2. За тражење вештака (експертизе по закључници)	2 „
3. „ „ испита сведока пре парнице	5 „
4. Сваком вештаку и сведоку 10 дин., а ако су са стране, још и попутнина и узгредни трошак према нахођењу суда.	
5. За изузеће судија	5 „
6. „ тражење да се парница одложи	5 „
7. „ правдање изостанка са рочишта	5 „
8. „ тражење да суд нареди продају	2 „
9. „ извршење берзином извршитељу: у месту 20 дин. дневно, на страни 30 дин. дневно, попутнина и подвозни трошак.	
10. За тражење да се ново рочиште одреди	20 „
11. „ поравнање кад стране саме, без парничења и судског позива, исто учине	6 „
12. За тражење, да се за изгубљено решење изда копија	5 „
13. „ решење или писмене наредбе, ако се издају по једностраном захтеву	4 „
14. Чуварина депозита $\frac{1}{2}$ од вредности.	

б. Шта Србија извози и увози

(у мил. дин.)

ИЗВОЗ		(ГЛАВНИЈИХ АРТИКАЛА)	УВОЗ	
Живих животиња:			памука, кудеље и лана	
волова и бикова	11,555	} 31,426	(влакна, предива, тканине	9,009
свиња дебелих	16,874		и др. матер.)	
живине	1,509		метала и метал. израде	
и т. д.			(гвожђе, челик, јексерн,	
сувих шљива		8,951	гвозд. алатљике	5,363
пшенице		5,645	коже	4,364
меса и сланине		5,275	вуненог предива и ткан.	2,893
Јестива и пића:			масних производа (уље, пе-	
пекмеца	3,626	} 3,878	тролеј, сапун итд.)	2,047
пива	0,599		лекарније, хем. производи и	
и т. д.			фарбарије	1,978
кукуруза			2,610	шећера раф.
осталих пољопривред. произв.		2,796	хартије	1,306
кожа		2,662	машин. делова	1,188
сировог воћа		2,559	одеда	1,164
масти		1,110	накита	1,101
клане живине		1,055	дувана, баштен. и млинар.	
кудеље и ужарије		1,006	произода	0,956
јаја		0,745	соли	0,809
угља		0,510	вуне овчије	0,792
метала		0,334	кафе	0,759
вуне и длаке		0,288	вина обичног	0,638
дрвета и дрв. израда		0,242	свиле	0,633
шишарке		0,241	шешира	0,455
			пиринча	0,423
			угља	0,378
			рубља	0,244

в. Извозне и увозне државе

(у милионима дин.)

ИЗВОЗ ИЗ СРБИЈЕ:		УВОЗ У СРБИЈУ:	
Аустро-Угарска	57,541	Аустро-Угарска	29,019
Немачка	5,503	Немачка	6,798
Белгија	2,784	Енглеска	4,809
Румунија	1,499	Турска	1,115
Турска	1,481	Италија	0,979
Енглеска	1,111	Француска	0,974
Бугарска	0,725	Румунија	0,940
Француска	0,674	Швајцарска	0,768
Швајцарска	0,329	Русија	0,667
Босна	0,200	Грчка	0,604
Русија	0,100	Белгија	0,531

3. СПОЉАШЊА ТРГОВИНА
ГЛАВНИЈИХ СВЕТСКИХ ДРЖАВА
у 1902. год.
(у милионима дин.)

	ИЗВОЗ	УВОЗ
Енглеска	7.172,40	11.713,29
Немачка	5.800,47	6.982,44
Сјед. Државе	7.059,32	4.567,79
Француска	4.201,98	4.380,42
Холандија	3.646,96	4.277,88
Белгија	1.910,10	2.361,58
Кина	1.363,26	2.155,86
А.-Угарска	2.016,98	1.813,25
Русија	2.210,42	1.411,74
Италија	1.433,69	1.828,13
Канада	1.102,24	1.105,46
Швајцарска	867,26	1.119,47
Шпанија	762,85	927,89
Јапан	665,76	706,55
Шведска	493,15	650,50
Данска	407,46	553,66
Норвешка	215,76	396,14

4. ТРГОВИНСКИ ПРОМЕТ НА ПАНАЋУРИМА

У 1902. год. било је 120 панаџура.
Просечна вредност промета на 1 панаџуру била је 214.389 дин.
Укупна вредност промета била је:

за продату стоку	24.870.834 дин.
„ продате пољопривредне производе	855.881 „

СВЕГА 25.726.715 дин.

За раније четири године промет је био, и то:

	Број панаџура	Укупна вредност промета	Просечна вредност
1898.	153	23.484.371	153.493
1899.	165	31.900.024	193.333
1900.	177	32.470.844	181.756
1901.	163	26.482.337	162.468

5. ПАНАЋУРИ

Министар народне привреде, расписом својим од 24. августа 1902. године, одредио је да се у местима, која су ниже означена, држе панаџури у ове дане:

Београдски округ :

- У Лазаревцу 21.—23. маја ; 6.—8. августа и 8.—10. јула.
- „ Петци 15.—17. јуна и 29.—31. августа.
- На Тресијама 20.—22. јула и 1.—3. септембра.

Ваљевски округ :

- У Ваљеву 20.—22. јула и 29.—30. септембра и 1. октобра.
- „ Грабовцу 15.—17. августа.
- „ Мионици 1.—3. септембра.
- „ Обреновцу 29.—30. јуна и 1. јула и 14.—16. септембра.
- На Убу 1.—3. маја и 18.—20. октобра.

Врањски округ :

- У Власотинцима 14.—16. октобра.
- „ Лесковцу 21.—23. маја и 8.—12. септембра.

Крагујевачки округ :

- У Аранђеловцу 13.—15. јула и 15.—17. августа
- „ Баточини 8.—10. јула и 1.—3. новембра.
- „ Крагујевцу 21.—23. маја и 21.—23. новембра
- „ Лапову 2.—4. августа и 29.—30. јуна и 1. јула.
- „ Рачи 14.—16. октобра ; 24.—26. јуна и 20.—22. јула.
- „ Тополи 29.—30. јуна и 1. јула и 8.—12. септембра.

Крајински округ :

- У Д. Милановцу 6.—8. августа.
- „ Кладову 15.—17. августа.
- „ Неготину 29.—30. јуна и 1. јула и 8.—10. септембра.
- „ Текији 22.—24. септембра.

Крушевачки округ :

- У Александровцу 14.—15. октобра.
- „ Брусу 29.—31. августа.
- „ Крушевцу 25.—27. марта ; 15.—17. јуна и 8.—10. септембра.
- „ Ражњу 17.—19. јула ; 29.—31. августа и 18.—20. октобра.
- „ Трстенику 21.—22. маја ; 2.—4. августа и 6.—8. октобра.

Моравски округ :

- У Варварину 29.—30. јуна и 1. јула ; 15.—18. августа и 26.—28. октобра.
- У Деспотовцу 29.—30. јуна и 1. јула.
- „ Јагодини о Спасову-ону 3 дана ; 27.—31. јула и 1.—5. октобра.
- „ Параћину 23.—25. априла ; 24.—26. јуна и 6.—8. октобра.
- „ Свилајнцу 13.—15. јула ; 29.—31. августа и 26.—28. октобра.
- „ Ђуприји о Духовима и Преображењу по 3 дана и о Крстову-дну 2 дана.

Нишки округ :

- У Алексинцу 29.—30. јуна и 1. јула и 14.—16. октобра.
На Делиграду 1.—3. августа; 14.—16. септембра и 22.—24 августа.
У Нишу о Спасову-дну 5 дана и о Крстову-дну 4 дана.
„ Соко-Бањи 6.—9. августа.
„ Тешици 26.—28. августа и 26.—28. октобра.

Пиротски округ :

- У Белој Паланци — Биљани Петак 3 дана и 6.—10. августа.
„ Пироту о Цветима 3 дана и Великој Госпођи 5 дана.

Подрински округ :

- У Јаребицама 21.—23. септембра и 13.—15. јула.
„ Крупњу 27.—28. јула.
„ Лозници 15.—17. јуна и 15.—17. августа.
„ Љубовији 8.—10. септембра.

Пожаревачки округ :

- У В. Градишту 29.—31. августа ; 20.—22. и 29.—30. септембра
и 1. октобра.
У Голунцу о Великој Госпођи и о Лукину дану по 3 дана.
„ Жабарима 6.—8. августа.
„ Жагубици 14.—16. септембра.
„ Кучеву 29.—31. јула и 8.—10. септембра.
„ Петровцу 8.—10. јула и 6.—8. октобра.
„ Пожаревцу о Петрову дне по 5 дана и 14.—18. октобра
„ Смољинцу 15.—17. августа.

Руднички округ :

- У Г. Милановцу 9.—10. маја и 6.—7. октобра.
„ Мрчајевцима 8.—10. јула и 14.—16. септембра.
„ Такову 27.—28. јула.

Смедеревски округ :

- У Орашју 15.—18. августа и 29.—30. септембра и 1. октобра.
„ Коларима 6.—8. августа и 29.—30. септембра и 1. октобра
„ Паланци 23.—25. априла и 14.—18. септембра.
„ Смедереву 24.—26. јуна и 8.—10. септембра.

Тимочки округ :

- У Бољевцу 13.—15. јула и 14.—18. септембра.
На Дервену 19.—21. септембра.
У Зајечару 1.—3. маја 29.—31. августа — 2. септембра.
„ Књажевцу 20.—24. јула и 11.—13. септембра.
„ Краљеву Селу 18.—21. октобра.

Топлички округ:

У Куршумлији 25.—27. априла и 14.—16. септембра.
„ Прокупљу 9.—11. маја и 29.—31. августа.

Ужички округ:

У Ариљу 1.—3. октобра.
„ Бајиној Башти 21.—23. маја.
„ Косјерићу по Ускреу први, други и трећи дан.
„ Пожези 29.—30. јуна и 1. јула и 8.—10. септембра,
„ Ужицу 27.—29. априла и 14.—16. октобра.

Чачански округ:

У Ивањици 1.—3. маја и 29.—30. септембра и 1. октобра.
„ Краљеву 24.—26. јуна и 24.—26. септембра.
На Рашкој 15.—17. априла и 1.—3. октобра.
У Чачку 1.—3. маја и 29.—31. августа.

Рад на панађурима почиње свагда у 7 часова у јутру, а свршаваће се у месецима: априлу, мају, јуну, јулу, августу и септембру у 7, а у остале месеце у 6 часова у вече.

Краљевско-српска повлашћена
ИЗВОЗНА БАНКА

јавља српским извозницима, да је поред свог ранијег основаног филијала у Обреновцу
под именом

Филијал Извозне Банке у Обреновцу

отворила још:

Филијал Извозне Банке у Београду

Кнез Михајлова ул. бр. 39.

Филијал Извозне Банке у Шапцу

и

Филијал Извозне Банке у Крагујевцу

Ови банчини филијали обављаће све послове, које
обавља и Извозна Банка у Београду, а поглавито:

примаће на своје сместиште у своје магацине све српске земаљске
производе, и вршиће комисиону продају ових производа;

даваће зајмове на робу, која се налази на њиховим сместиштима
или приватним магацинима;

даваће зајмове на стоку у смислу банчних правила;

вршиће експедицију сваковрсне робе и стоке;

отвараће текуће рачуне трговцима извозницима;

водиће све врсте банкарских и мењачких послова;

даваће бесплатно трговцима извозницима сва потребна обавештења.

Како Извозна Банка има своја стална заступништва и то:

В. Петковић и Комп. у Берлину

V. PETKOVITSCH & Co

General-Vertretung für Deutschland der kön. serb. pr. Exportbank

BERLIN C., Alexanderstrasse 46, 48.

Перо Деспих у Бечу

PERO DESPITS

WIEN, II. Obere Donaustrasse 93.

Краљ.-срп. трговачка агенција и музеј, Извозна Банка

у Будимпешти

Königl. serb. Staats-handels-Agentie und Muzeum, Exportbank

BUDAPEST IV. Muzeum Körut 27.

а поред овога одржава везе и са свима већим европским тржиштима, то је у мо-
гућности, да буде тачно и непосредно информирана о кретању цена и свима другим
трговинским односима.

Филијали као и централа раде све послове под најповољнијим условима,
тежећи једино да се нашој извозној трговини олакша и обезбеди што правилнији
развитак и нашој земаљској привреди да јачи полет.

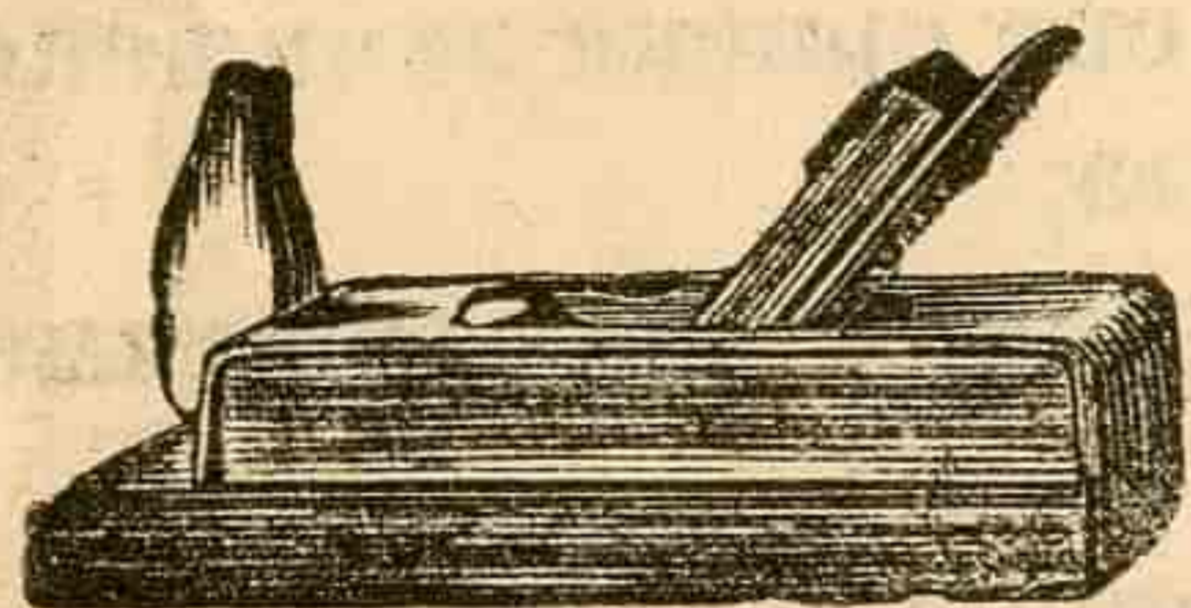
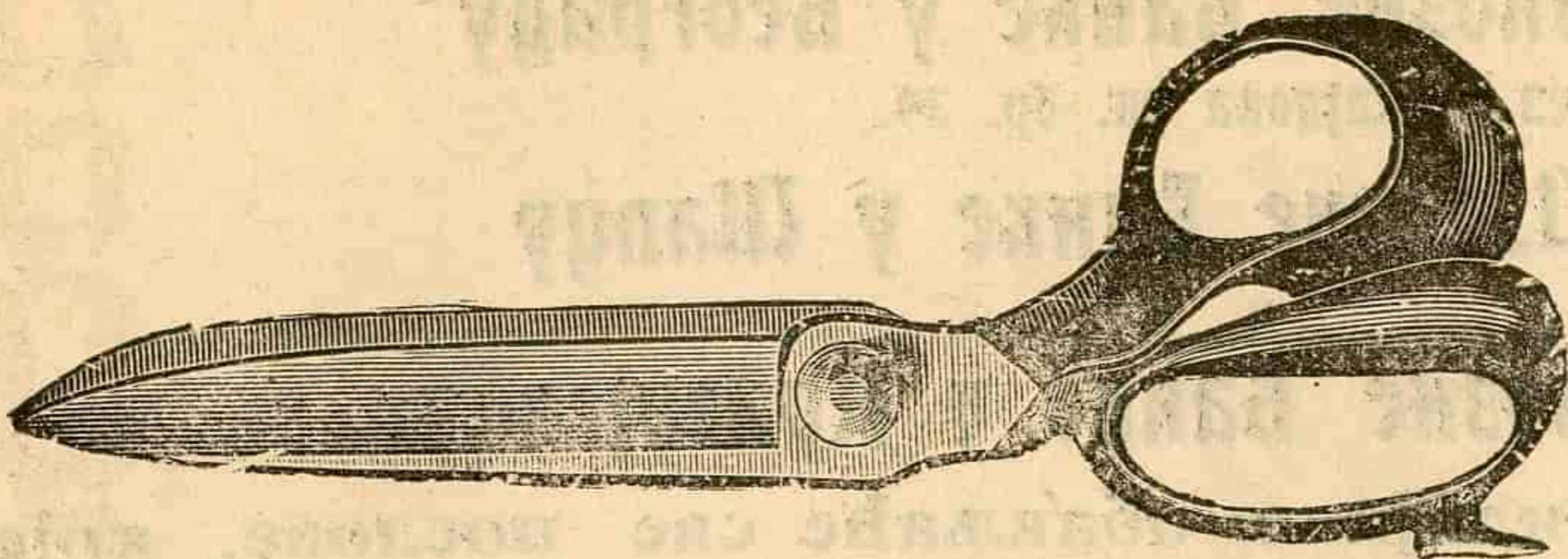
Јануара 1904. год.

Београд.

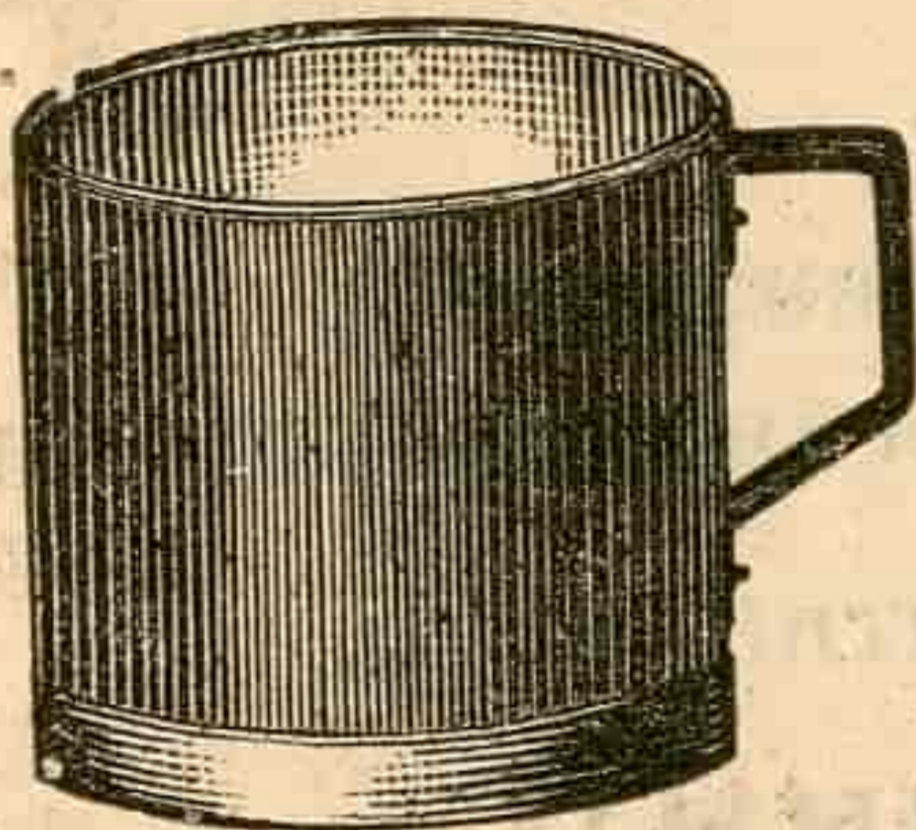
Управа Извозне Банке

БРАЋА П. РАДОЈЛОВИЋИ

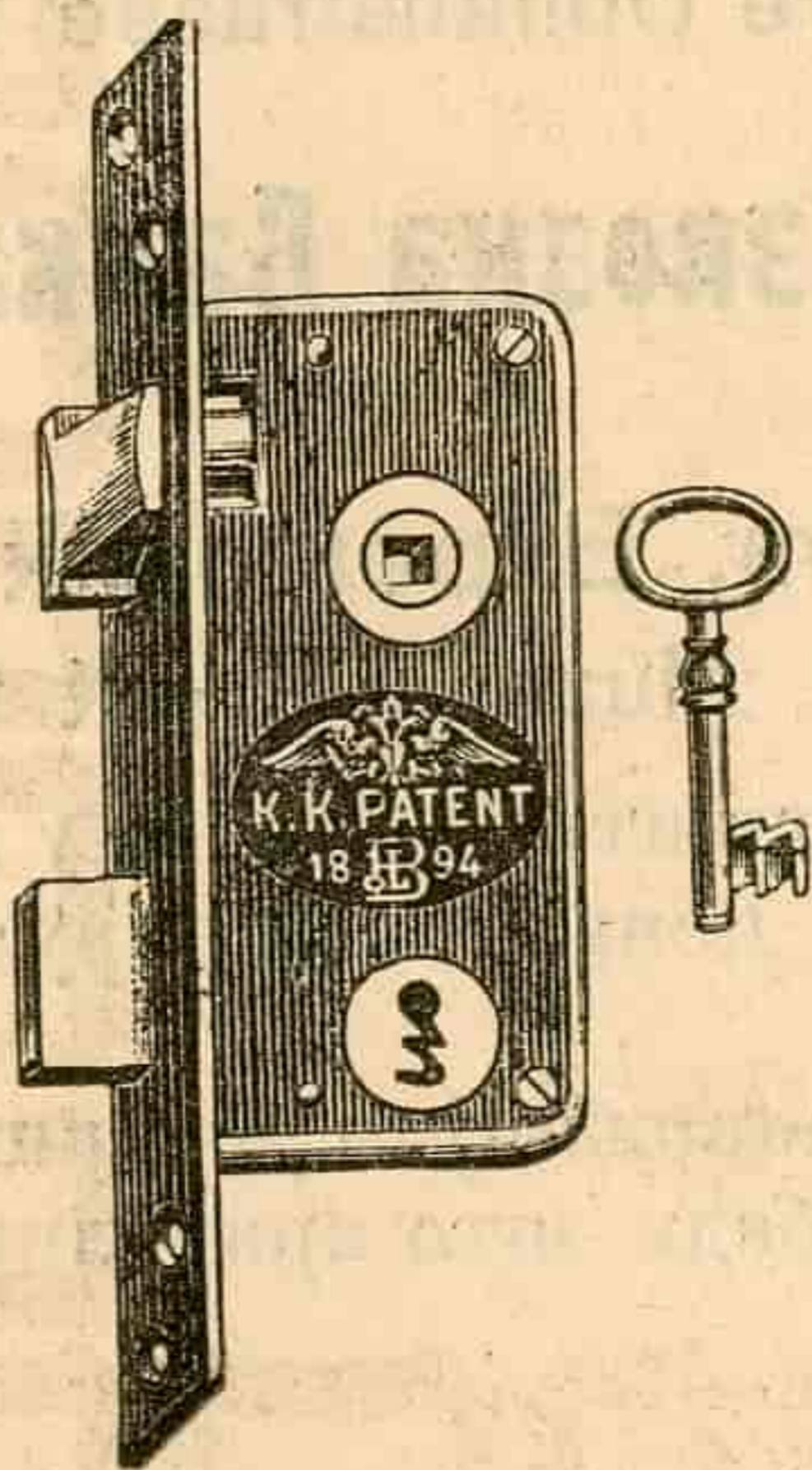
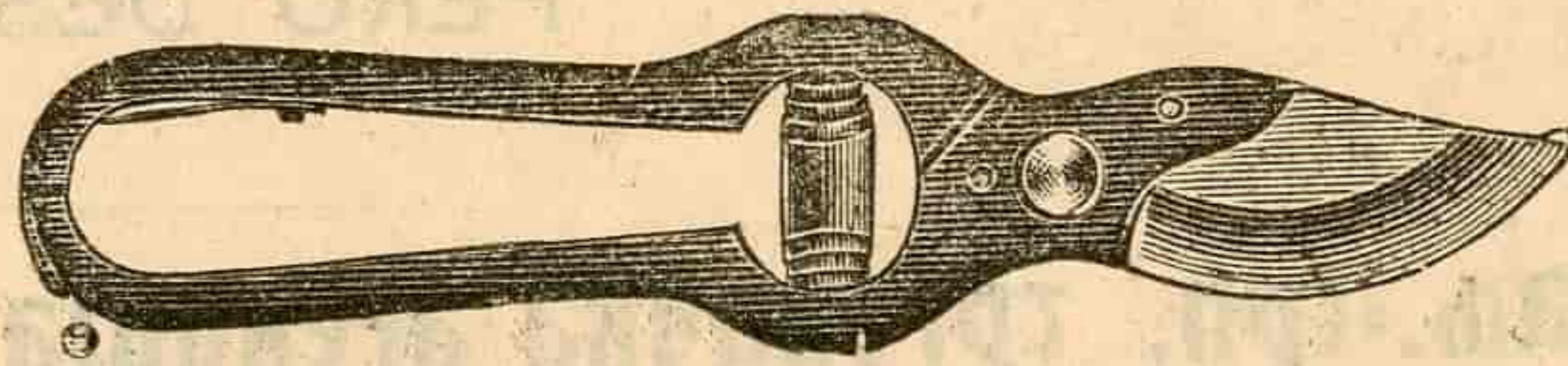
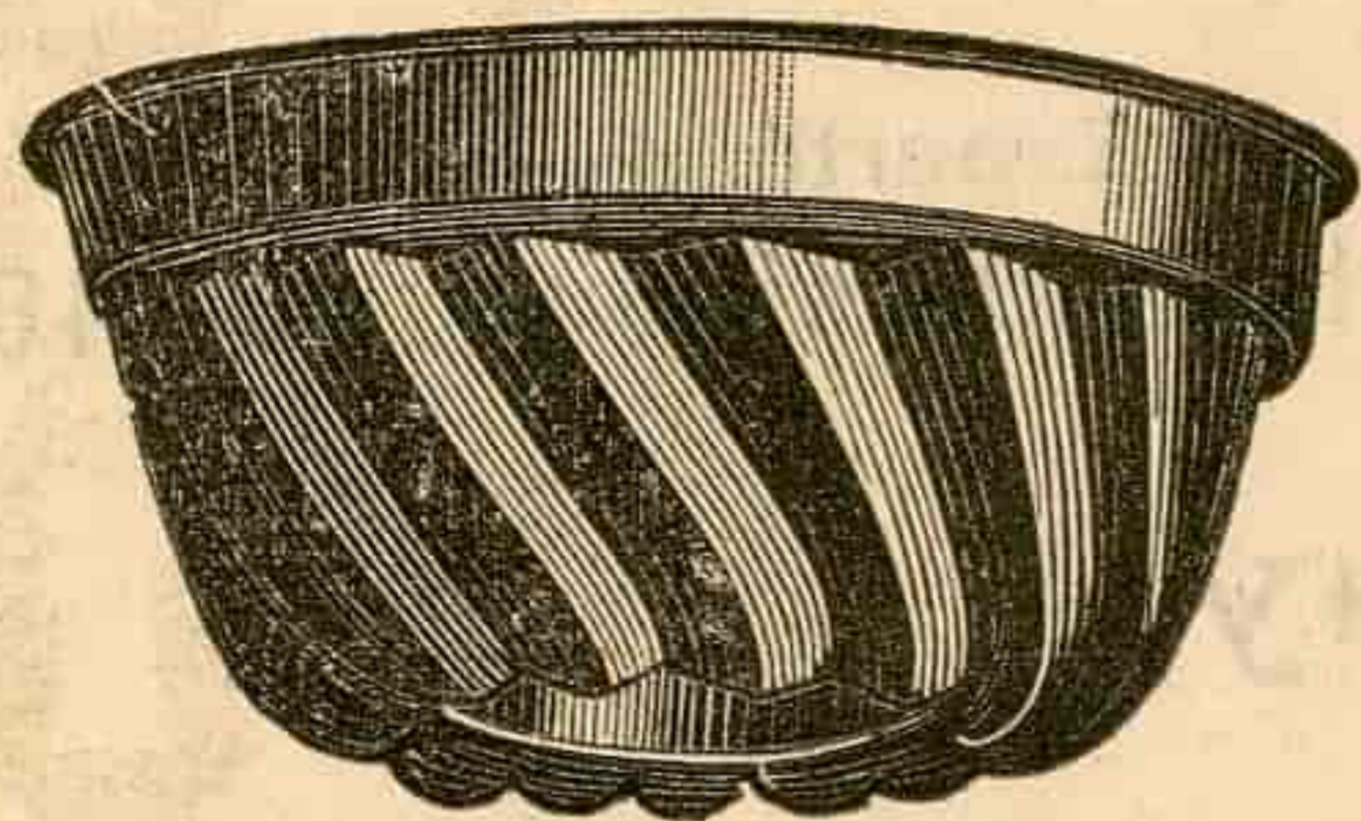
ГВОЖЂАРИ У БЕОГРАДУ

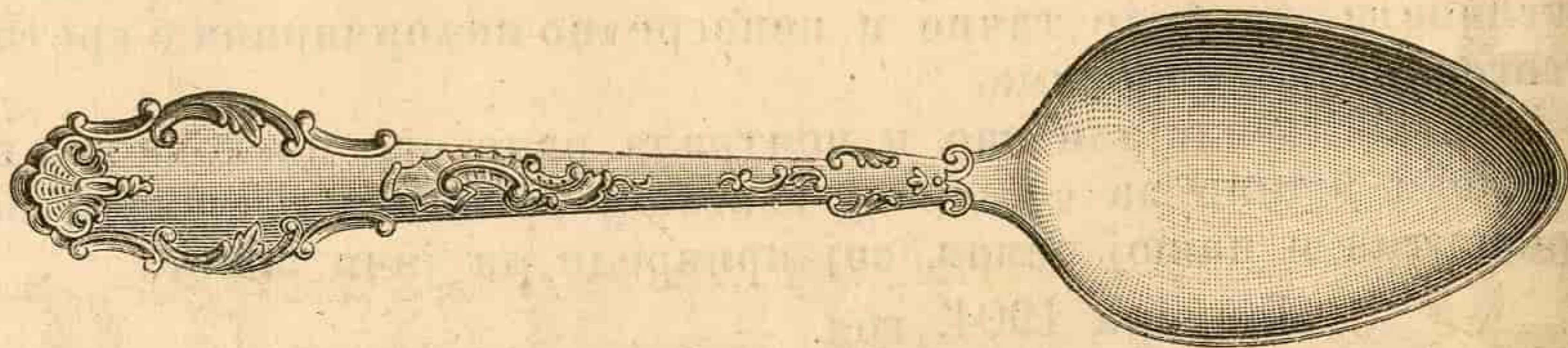
Велико стовариште:

Сваковрсног **алата** и **окова** за
грађевине; ствари за **кућну** и
кухињску потребу и целокупног
прибора од металне робе за **кафане**
и **гостионице**

Цене солидне и строго утврђене.

САВСКА БАНКА

У БЕОГРАДУ НА САВИ

ОСНОВАНА 1900. ГОД.

Врши следеће послове:

1., Прима новац на штедњу и плаћа за сребро 6% годишње камате.

2., Прима ово-земаљске производе у комисион; даје на исте зајмове под врло повољним условима и стара се за продају истих како овде, тако и на осталим европским пијацама.

3., Отвара текуће рачуне комитентима из унутрашњости, који преко Банке врше продају своје робе.

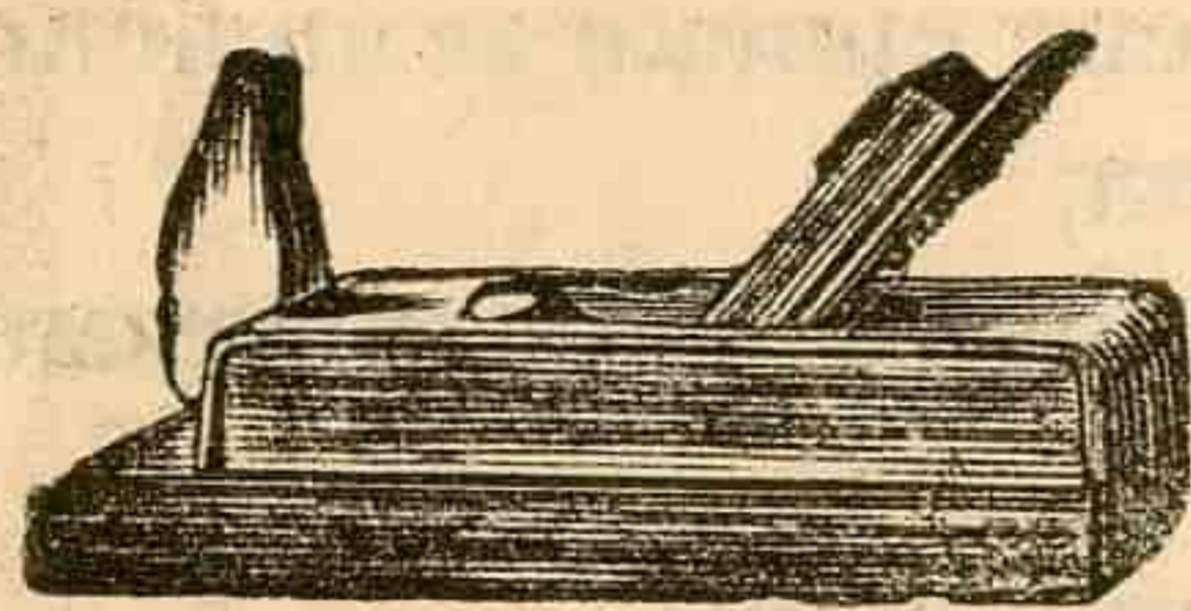
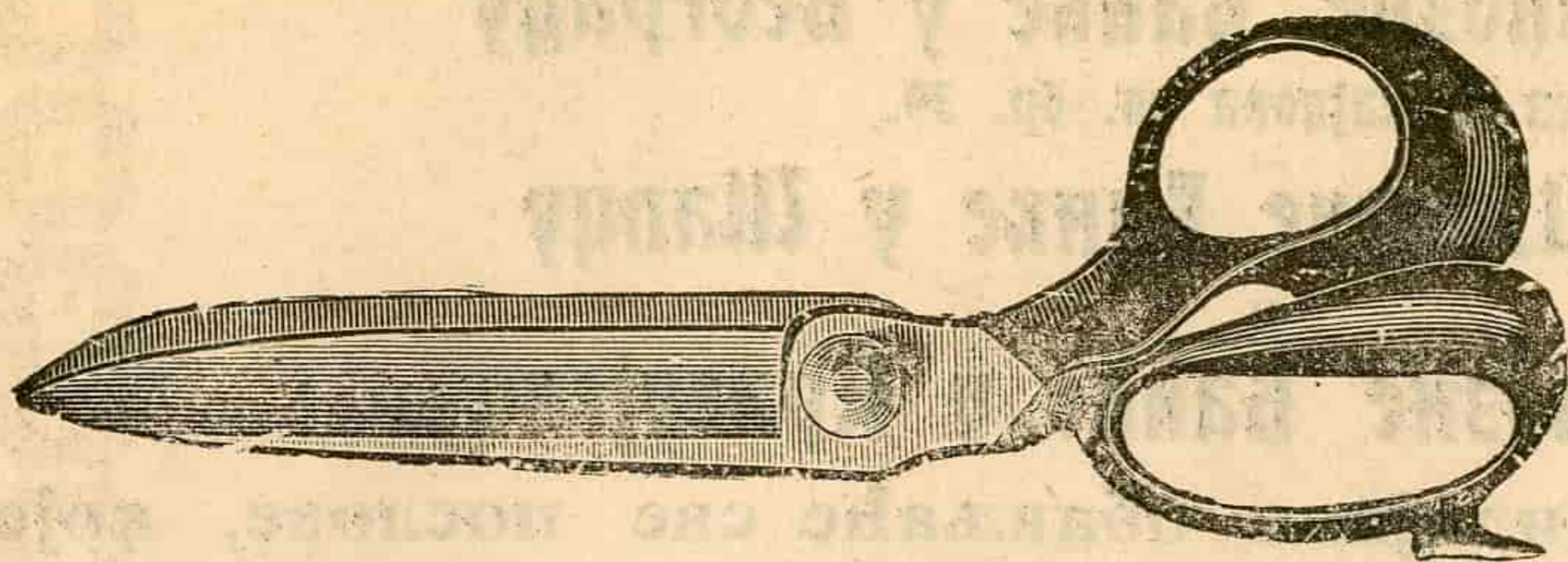
4., Врши исплате и наплате по меницама, чековима, боновима и т. д., како овде тако и на свима европским местима.

5., Купује и продаје за рачун трећих лица на овд. валутној берзи: страну монету, чекове, бонове, државне обвезнице, акције домаћих новчаних завода као и привредних предузећа.

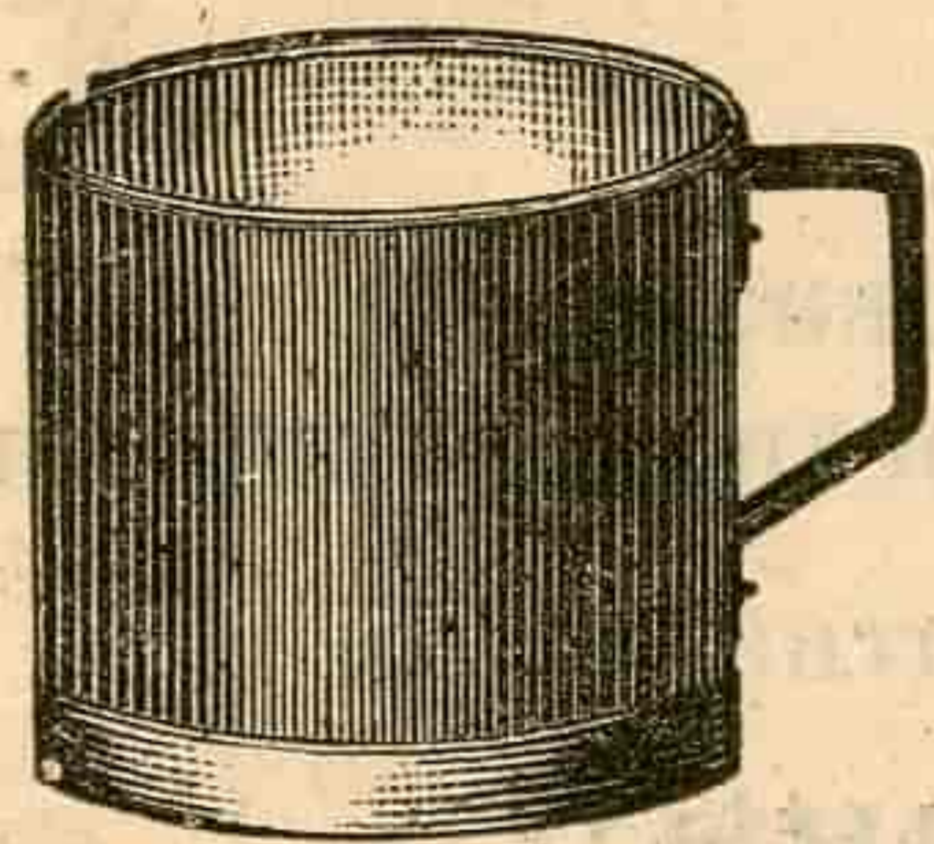
УПРАВА

БРАЋА П. РАДОЈЛОВИЋИ

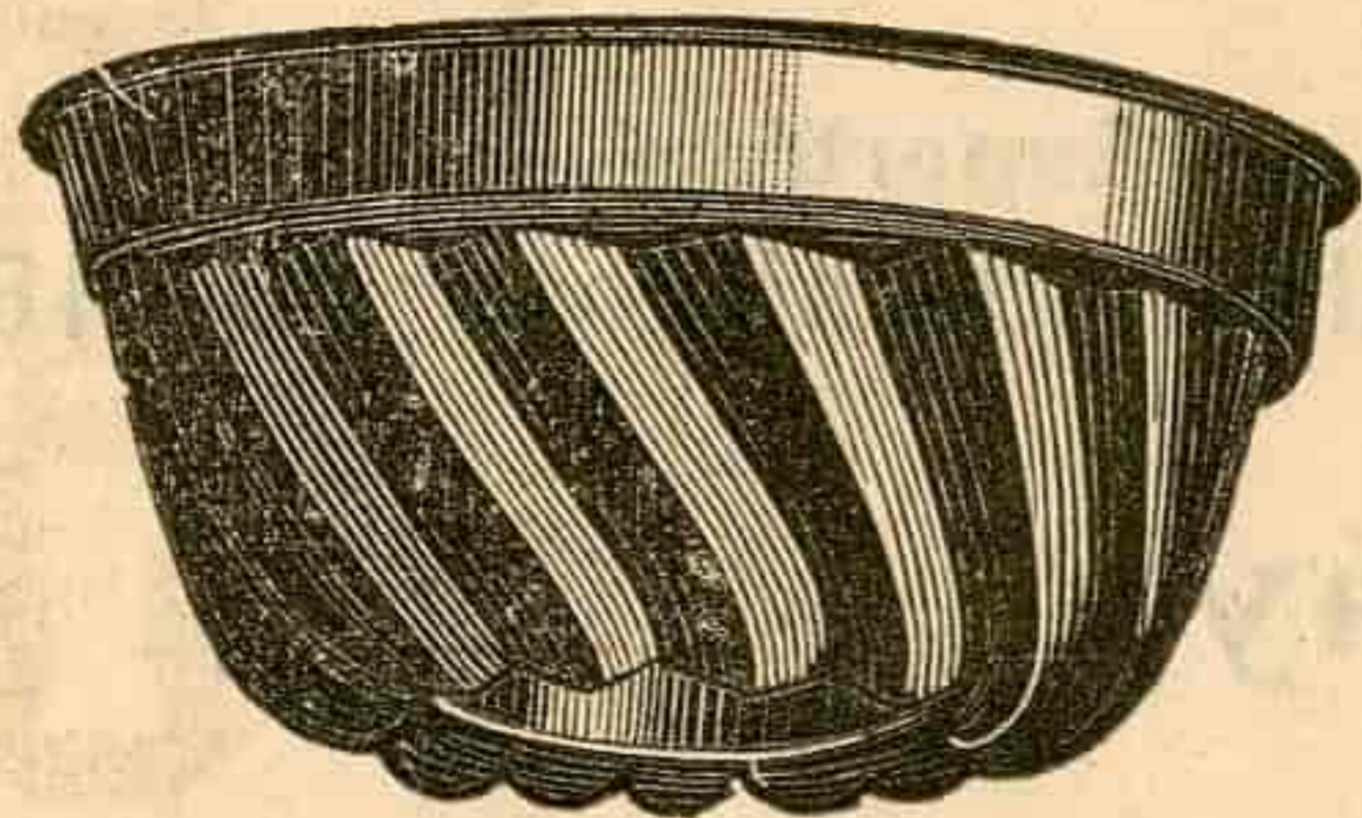
ГВОЖЂАРИ У БЕОГРАДУ

Велико стовариште:

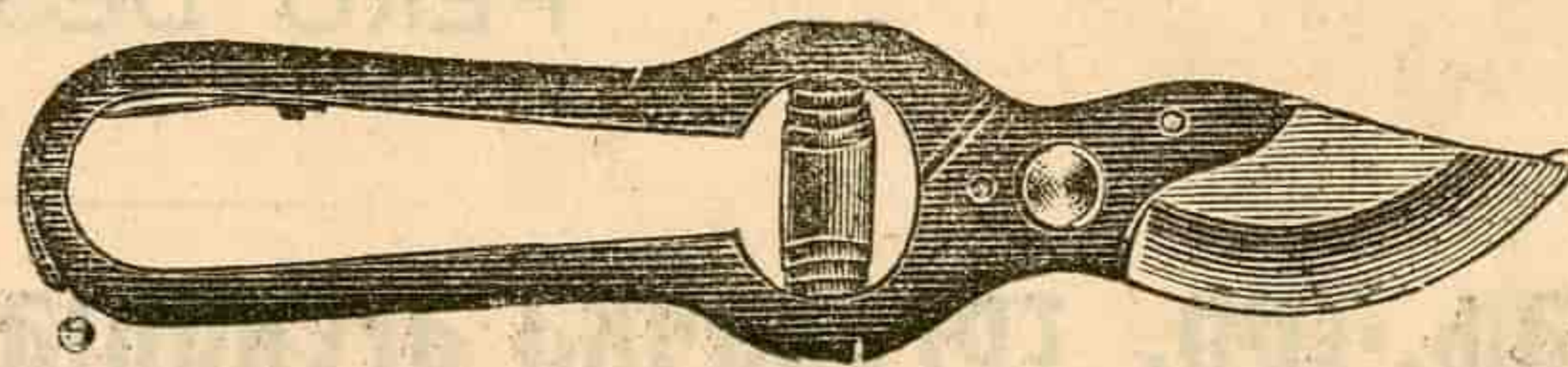

Сваковрсног **алата** и **окова** за **грађевине**; ствари за **кућну** и

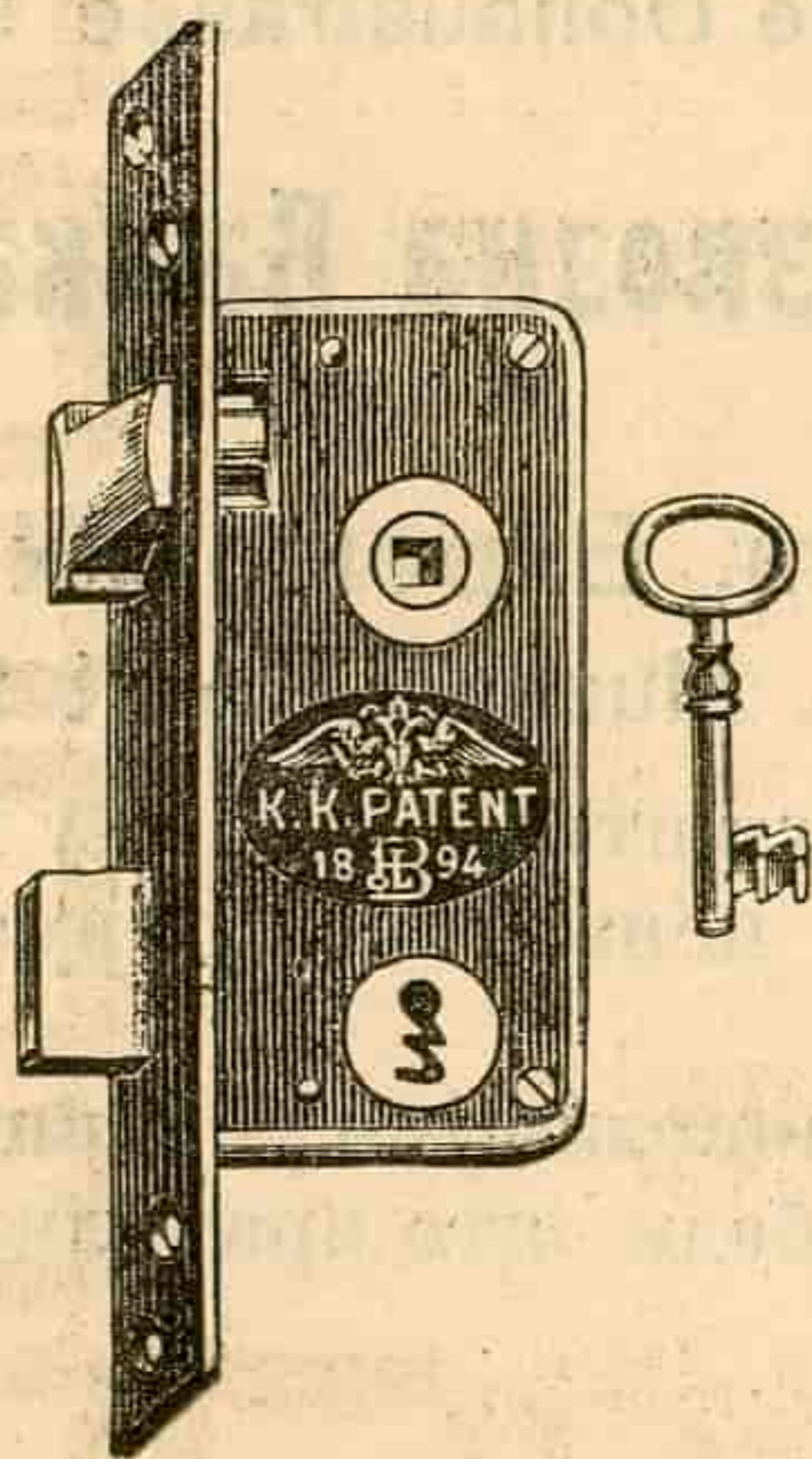

кухињску потребу и целокупног прибора од металне робе за кафане

и гостионице

Цене солидне и строго утврђене.

САВСКА БАНКА

У БЕОГРАДУ НА САВИ

ОСНОВАНА 1900. ГОД.

Врши следеће послове:

1., Прима новац на штедњу и плаћа за сребро 6% годишње камате.

2., Прима ово-земаљске производе у комисион; даје на исте зајмове под врло повољним условима и стара се за продају истих како овде, тако и на осталим европским пијацама.

3., Отвара текуће рачуне комитентима из унутрашњости, који преко Банке врше продају своје робе.

4., Врши исплате и наплате по меницама, чековима, боновима и т. д., како овде тако и на свима европским местима.

5., Купује и продаје за рачун трећих лица на овд. валутној берзи: страну монету, чекове, бонове, државне обвезнице, акције домаћих новчаних завода као и привредних предузећа.

УПРАВА

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

ОСНОВАНА 1882. ГОД.

ОСИГУРАВА:

Живот људски на више начина: као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења и смрти, мираза деци и т. д. и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: разне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу, покућанство и т. д.

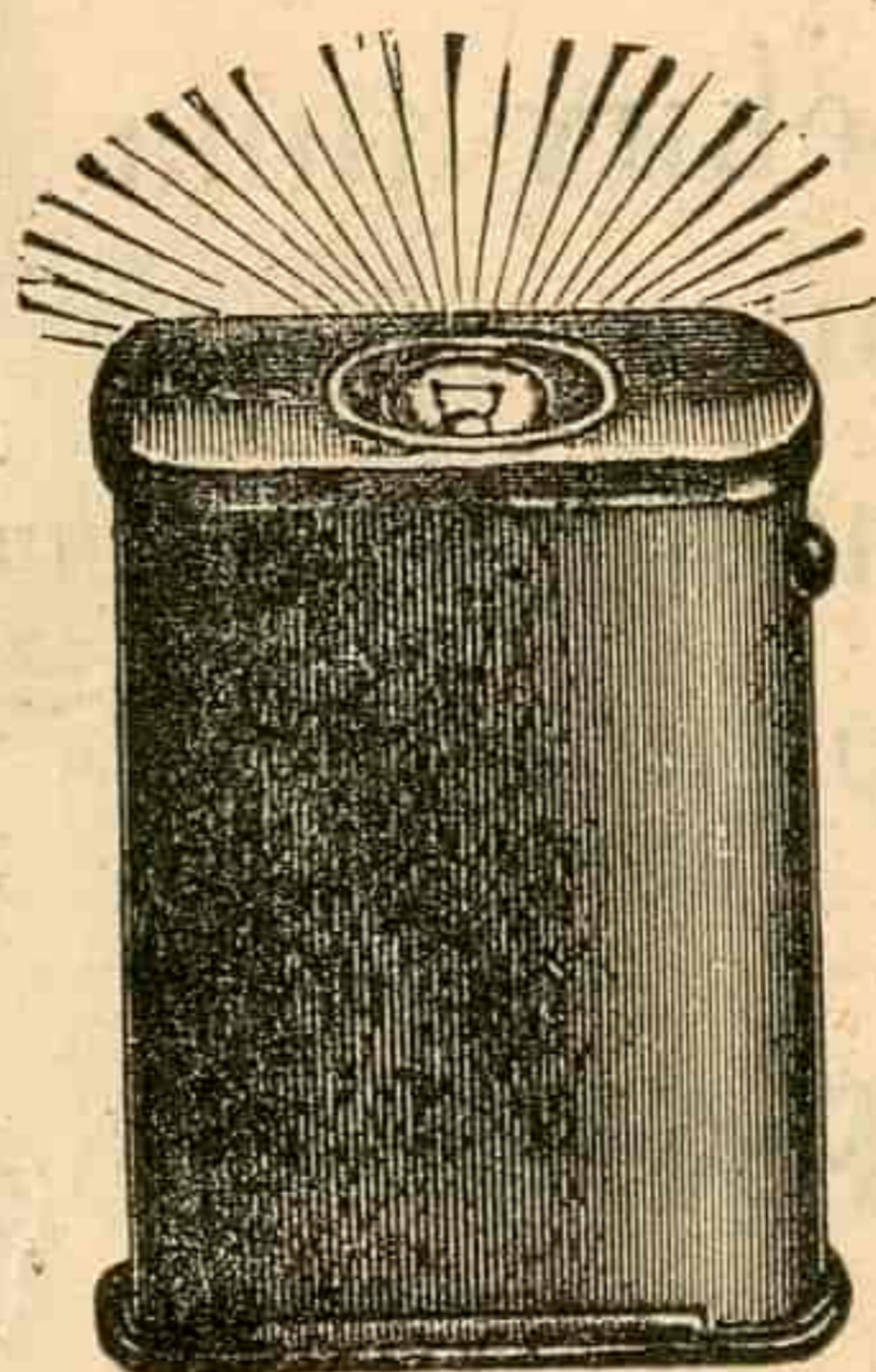
Искључиво на полисе осигурања живота Београдске Задруге, које служе као супергаранције, дају зајмове: „Чиновн. Задруга“ и „Шабачка Задруга“. А примају их и сви други већи новчани заводи, који се тим пословима баве, као „Прометна Банка“ и т. д.

По закону о женидби официра, полисе Београдске Задруге важе за кауцију.

Исто тако и Управа Фондова даје зајмове на оне грађевине, које су осигуране код Београдске Задруге.

Ближа обавештења даје Београдска Задруга и овлашћени чиновници за вршење осигурања г.г. Васа Костић и Благоје Недић; у унутрашњости овлашћени новчани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигураницима из унутрашњости олакшано је плаћање тиме, што је за сваку варош овлашћен по један новчани завод ради примања уплате за осигурање. Према овоме ни један осигураник из унутрашњости није дужан слати уплате у Београд и излагати се трошковима око поштарине.

Електричне џепне лампе

Најбољег квалитета

Врло подесне за свакога

== комад 3 динара ==

Резервна батерија стаје дин. 1 и сијалица 1 динар

КОД

А. Антоновића, Београд,

Кнез Михаилова улица бр. 47.

За унутрашњост при пошљици новца у напред 3-30 д., уз доплату 3-95 дин.

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ
СВАКОВРСНИХ ХАРТИЈА

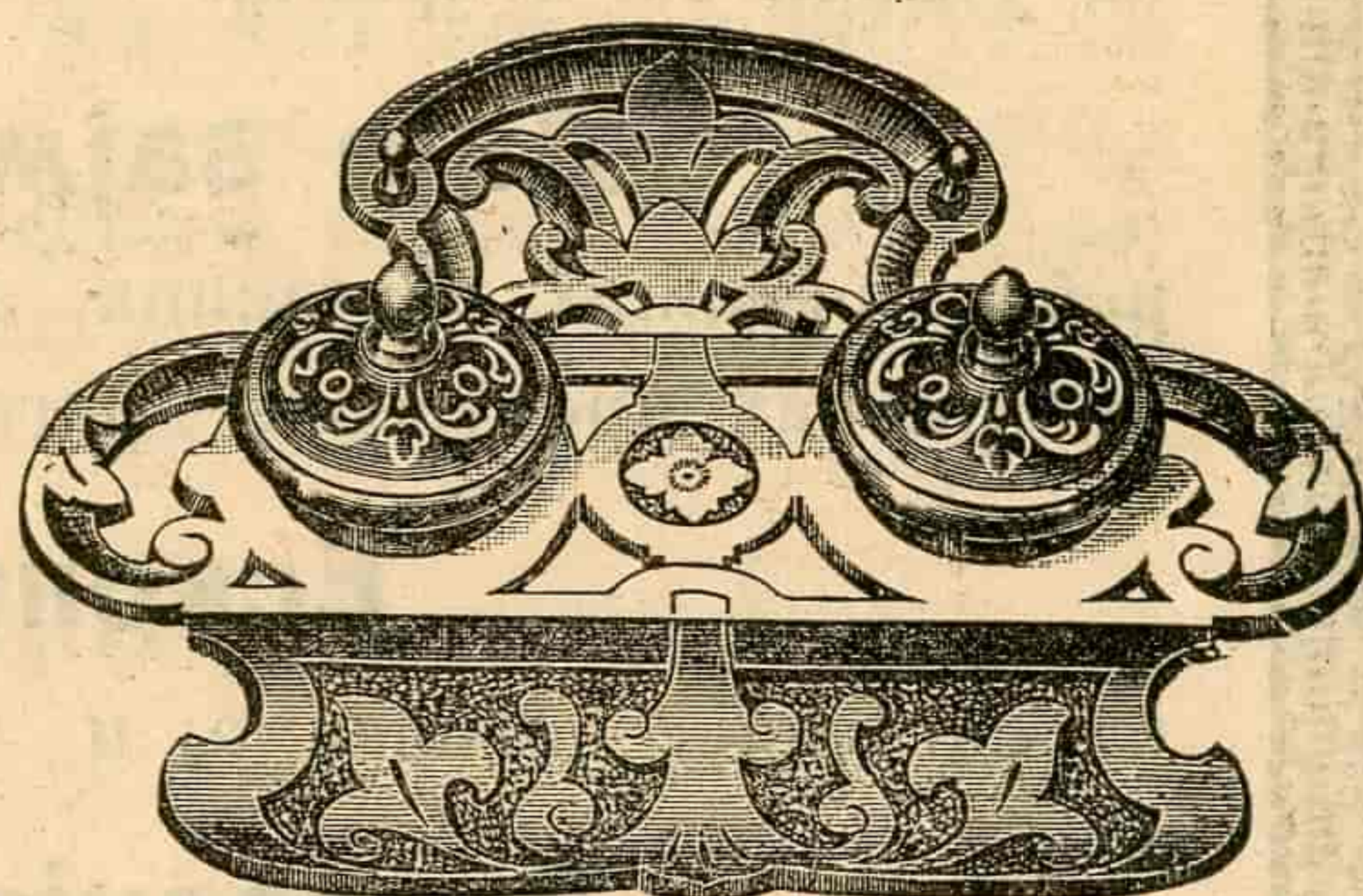
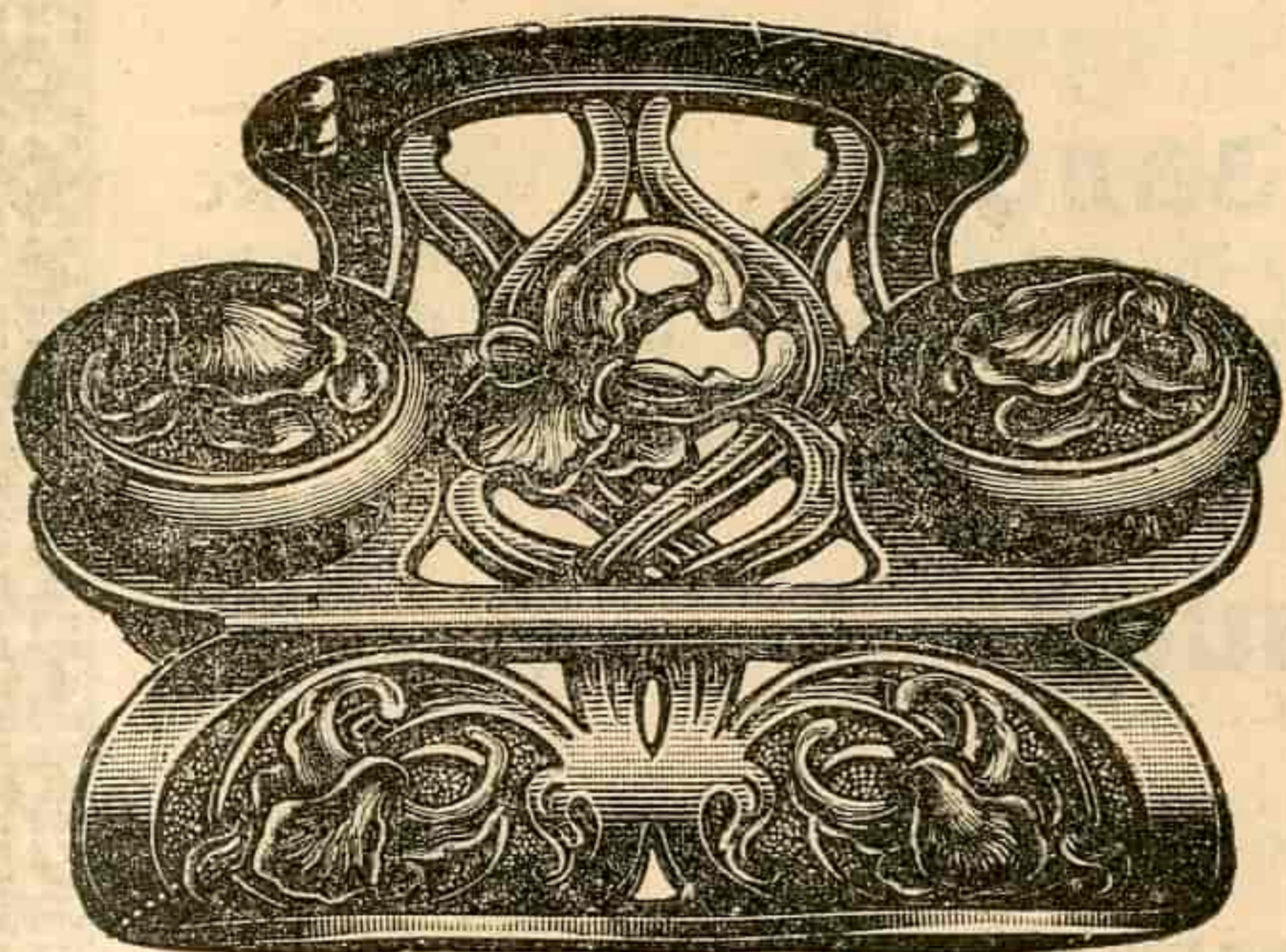
И СВИХ ПОТРЕБА
ЗА ПИСАЊЕ, ЦРТАЊЕ, ШКОЛЕ И КАНЦЕЛАРИЈЕ

Џевте М. Павловића и Компаније
Београд

препоручује п. п. купцима и потрошачима
ВЕЛИКИ ИЗБОР

== ДИВИТА ОД БРОНЗЕ ==

• сјајно пониклованих, позлаћених и сецесијон обојених

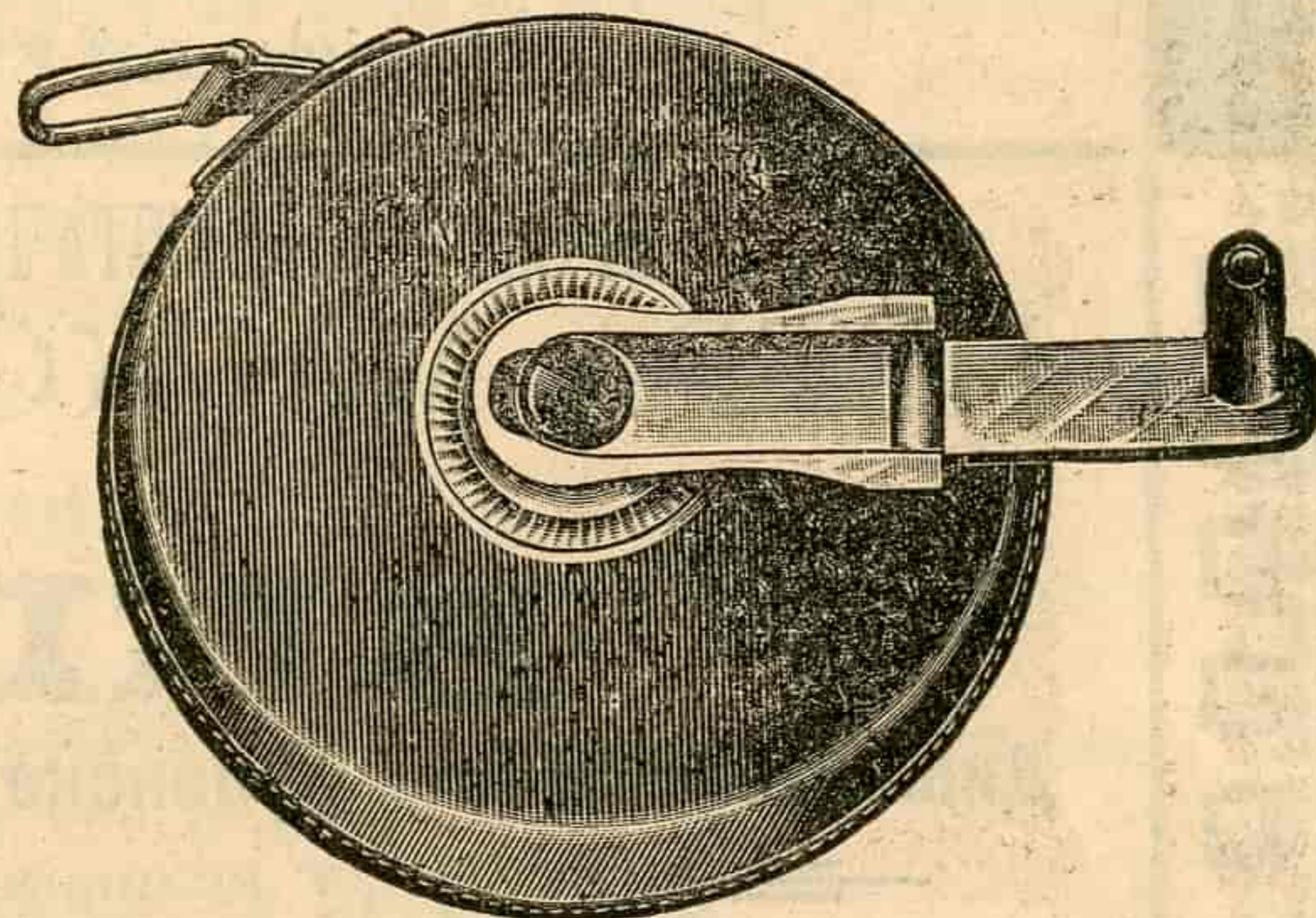
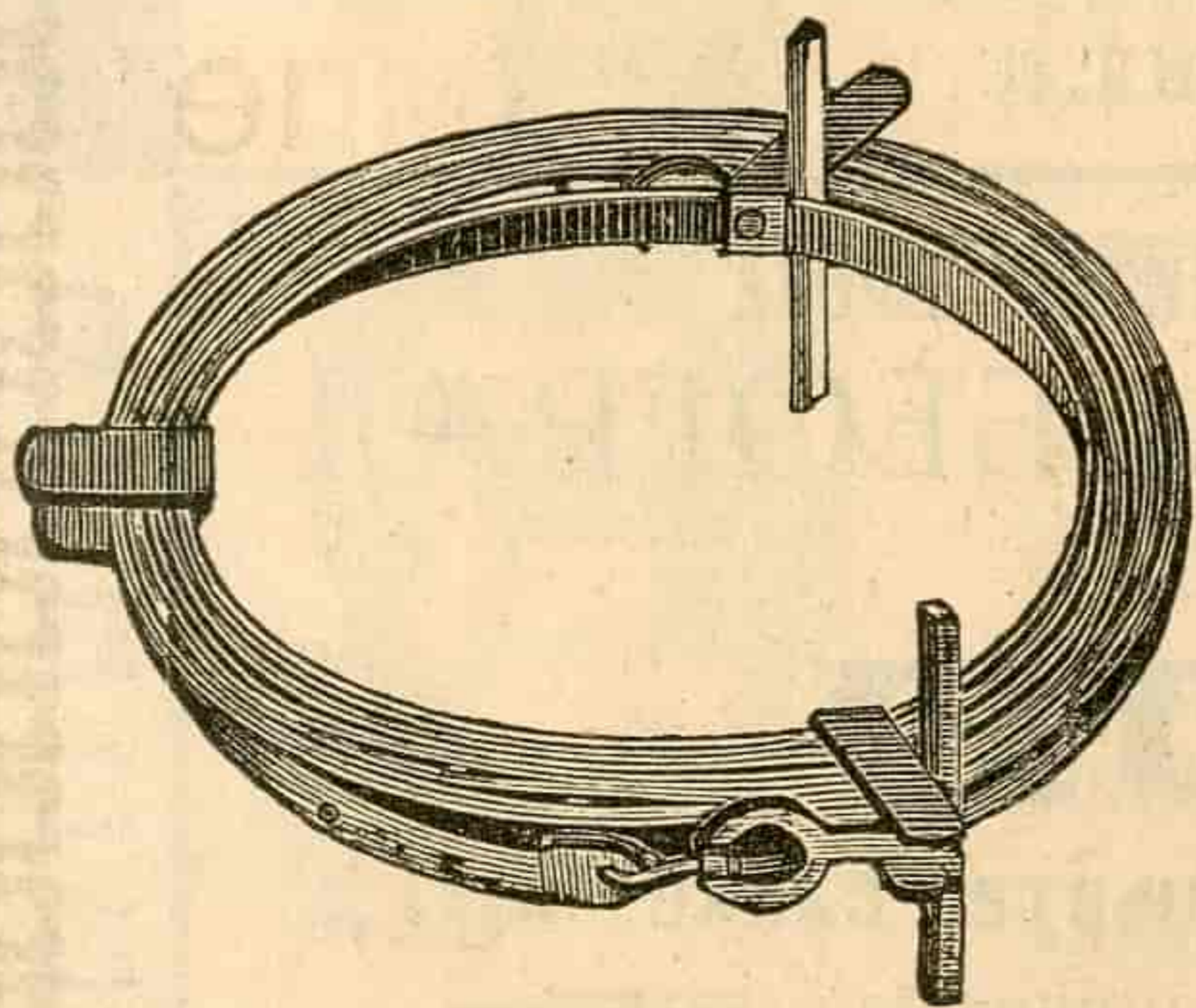
ВЕЛИКИ ИЗБОР

== МЕТАРСКИХ ПАНТЉИКА ==

протканих правим месинганим концем, најбоље каквоће и израде

МЕТАРСКИХ ПАНТЉИКА ОД ЧЕЛИКА

најбоље каквоће и израде за г. г. инжињере, земљомере и т. д.

Услуга брза и тачна. Цене умерене и утврђене.

ПРОМЕТНА БАНКА

ОСНОВАНА 1896. ГОД. У БЕОГРАДУ

Уплаћен капитал 500.000 дин. — Годишњи обрт 50,000.000 дин.

Резервни фондови 100.000 „ — Досадашња дивиденда најмање 10%

Ради све банкарске послове под врло повољним условима,
а нарочито:

Прима улоге на штедњу

на које рачуна 4 до 6% год. интереса. Висина каматне стопе зависи од времена, за које ће улог остати на приплоду, као и од услова за повраћај.

Даје зајмове на залог:

робе, државних обвезница, акција домаћих новчаних завода, индустријских предузећа, драгоцености и осталих вредности.

Есконтује менице

са сигурним потписима, и

Посредује и предузима:

све трговинске и индустријске послове.

Адреса за брзојаве: Прометна Банка. — Телефон бр. 229.

ОДЛИКОВАН У ПАРИЗУ, БЕЧУ И Т. Д.

ПРВИ СРП. ВЕШТАЧКИ ЗАВОД И ЛИТОГРАФИЈА
ПЕТРА МАРКОВИЋА, БЕОГРАД

ПРИМА НА ИЗРАДУ:

АКЦИЈЕ

Дипломе, чекове, купонске листове, вињете, слике, и т. д.

— Мустре у великом избору на расположењу —

ОДЛИКОВАН У ПАРИЗУ, БЕЧУ И Т. Д.

Галантериска и помодна трговина Косће Николића и Друга, Београд

Препоручује своје стоваришће у најбогаијем и најлеишем избору:

Шешира филцаних и сламних, у свима фазонима; **Цилиндера** најмодернијих; **Мушких**: кошуља, гаћа, крагнова и манжетни; **Обуће** мушке, женске и дечије; **Каљача петроградских**; **Краватна** мушких; **Кишобрана** и **сунцобрана** мушких, женских и дечијих; **Спремене**: за удаваче, младожење и девере; **Рубља** летњег и зимског: између кога и од др. Јегера са гаранцијом да је право; **Капа** мушких и дечијих; **Рукавица** мушких, женских и дечијих; **Марама** кашмирских, свилених, плетених и штофаних; **Сукања** и кецеља, као и девојачких амбиркецеља; **Парфимерије** париске; **Марама** цепенних; **Обуће** и **рукавица** за г.г. офицере и полициске чиновнике; **Мекинтоша** штофаних; **Лепеза** сваковрсних; **Кофера**, торби, новчаника, визитлера, табакера, муштики, дугмета, четака, чешљева, шатула, албума и остале помодне галантериске робе

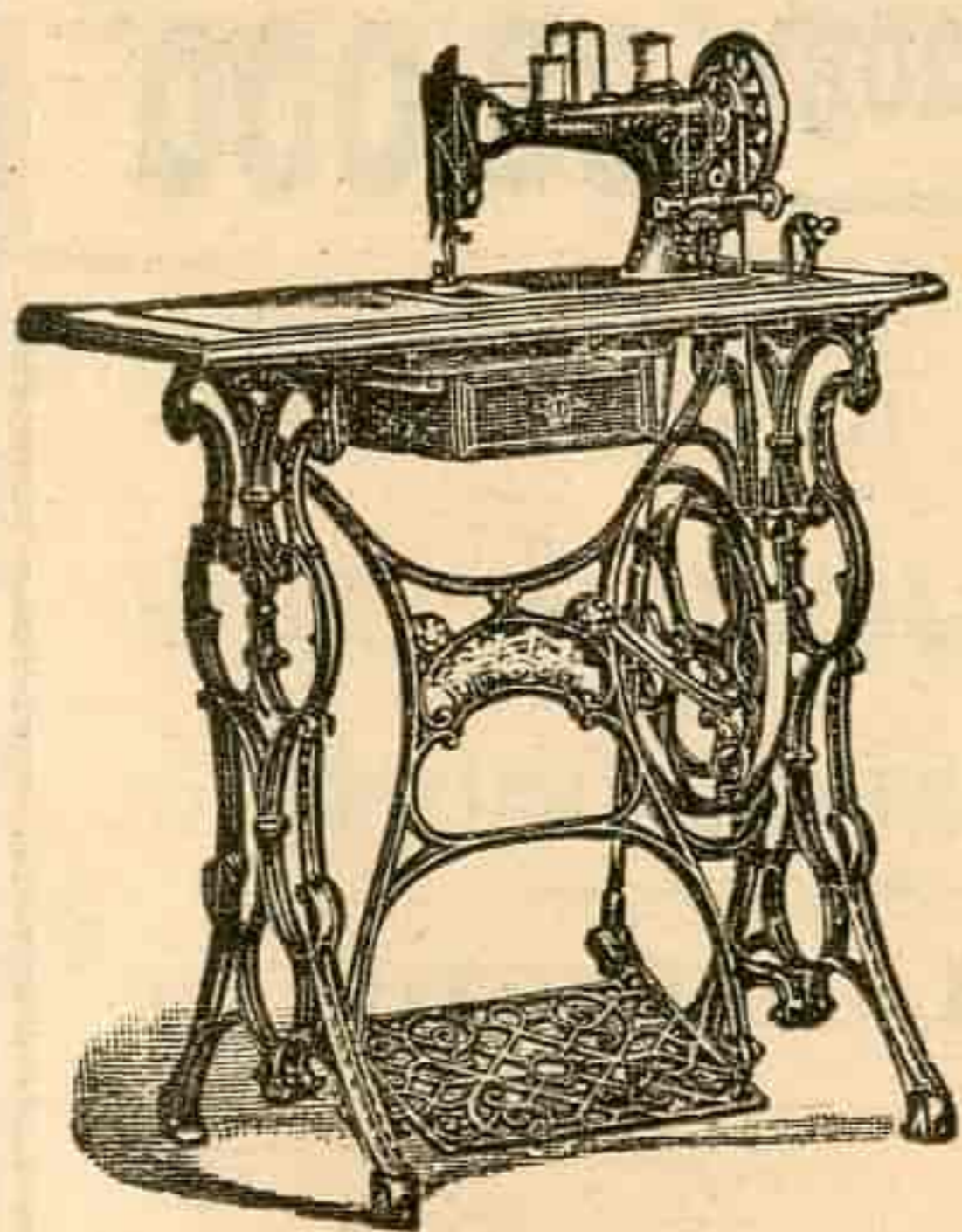
Цене су утврђене

Поруџбине из Србије извршују се одмах и најтачније

ПАКОВАЊЕ БЕСПЛАТНО

А. АНТОНОВИЋ

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ ШИВАЋИХ МАШИНА У СРБИЈИ

Шиваљке за домаћу и сваку занатлијску употребу, као: са округлим чунком, Бобин, Вибратинг, Шутл, Ротационе, Велер, Вилзон итд. итд.

При многобројним понудама шиваћих машина за сваког купца је неопходно потребно, да заиста узме добру машину.

А. АНТОНОВИЋЕВЕ шиваљке, због своје изврсне добротe, дају највећу сигурност за дуго-трајни и задовољавајући рад.

А. АНТОНОВИЋЕВЕ шиваљке су врло подесне за вештачки вез и шав.

Ценовник на захтев шаље се бесплатно

А. АНТОНОВИЋ

Београд, Кнез Михаила ул. бр. 47

Штампарија
Д. Димитријевића
Београд

Иван-Бегова улица бр. 1 — Телефон бр. 434

снабдевена богатим избором слова и великом
количином материјала, препоручује се за брзу
и солидну израду свих штампарских послова.
Цена умерена.

Има на продају већу количину
и више врста употребљених а добро
очуваних слова. Цена умерена.

ЗАДРУГА ЗАНАТЛИЈА КРАЉ. СРБИЈЕ

Београд, Маћедонска улица 22, горњи бој

Основана 4. септембра 1898. год.

Једина и искључиво занатлијска акц. установа

КАПИТАЛ 250.000 дин. **РЕЗЕРВНИ ФОНДОВИ 38.000**

Прима новац на штедњу: на уложне књиге и текуће рачуне; есконтује и реесконтује менице; даје зајмове на хартије од вредности, драгоцености и занатске израђевине; врши наплате и исплате за туђ рачун и т. д.

ПРЕПОРУЧУЈЕМО ПОТРОШАЧИМА

НАШЕ НАЈВЕЋЕ
СТОВАРИШТЕ

ХАРТИЈА

ЗА СВЕ ВРСТЕ
УПОТРЕБЕ

НАРОЧИТО ХАРТИЈЕ ЗА ПИСАЊЕ, ЗА КАНЦЕЛАРИЈЕ И ТРГОВАЧКА ПИСМА

КОВЕРАТА

ПЕРА

преко неколико милијона разних величина, квалитета и врста (за сваку употребу)

челичних за писање — најчувенијих признатих фабриканата — преко 280 врсти

МАСТИЛА

веома постојаног — најновији изум модерних индустријских хемичара, као што је Антрацен, Ализарин, Алепо, Реформ, Пеликан, Кајзер итд. — у боцама од $\frac{1}{16}$ л. до 25 л. и ћупама од 1 л. до 25 л. (изврсно и јефтино мастило за канцеларије)

ОГРОМАН ИЗБОР

трговачких књига, дневника, партијалника, пописника, штраца и свију осталих потребних књига

Књига, преса и листова за копирање

Сав прибор потребан при копирању

Разноврсних нових изуметака

за канцеларијске потребе

Нарочито све врсте регистра и регистратора, дивита, наслона, упијача, маказа, перореза, радир-ножа, лењира, кука, црвеног воска, хектографске смесе, обланде. Разноврсних справа за умножавање писама, нарочито оптимус, која је најјефтинија а најпрактичнија. Свако може њоме руковати

Модерних и нових изуметака за потребе, украсе и поклоне

од дрвета, метала и коже — нарочито путничке потребе

ПОТРЕБЕ ЗА ЂАКЕ

ПОТРЕБЕ ЗА ШКОЛЕ

ЗА ДЕЦУ

НАЈРАЗНОВРСНИЈИХ ИГРАЧАКА

Цене за сваког веома јефтине — за en gros-продају нарочите цене. Све врсте бирбершке робе.

С поштовањем

Милан Арсенијевић и Компанија

БЕОГРАД

НОВО-ОТВОРЕНА КРОЈАЧКА РАДЉА
Ж. ЛАЗАРЕВИЋА И Т. ЈОВАНОВИЋА
БЕОГРАД, Кнез Мих. ул.

Сматра за част препоручити се штованим муштеријама, како својом тачном услугом и солидном израдом, тако и великим избором најновијих енглеских и француских штофова.

Досадашњи успех наше радње најбоље је јемство штованим муштеријама, да ће у свима поруџбинама бити услужени на потпуно задовољство.

С поштовањем
Ж. Лазаревић и Т. Јовановић.

Икона свију светаца, на платну живописаних као и на хартији литографисаних у строго православног стилу.

Оквира за дипломе; слике и иконе у великом избору; лајсни рамова разних у шипкама.

— — — — — **Продаја са најнижом ценом** — — — — —

Нед. Т. Матковић

Вук. Караџ. ул. бр. 18., до Есконтне Банке

Београдска Заложна Банка

Једини завод, који ради **искључиво** на подлози **залогe** — у стању је да даје зајмове под најповољнијим условима на залогe, које могу бити: хартије од вредности, било да су котиране на берзи или не, занатлиски и фабрички производи, трговачки еспап, пензије удовица, тангијеме чиновника, кирије и други стални приходи, купони новчаних завода и индустријских предузећа, адиђари и други сребрни и златни предмети, покућанства, алати и све друге ствари од вредности.

Прима улоге на штедњу и плаћа:

6% годишње камате на сребро

5% „ „ „ злато.

СТАКЛАРСКО-ПОРЦУЛАНСКА И НИРНБЕРШКА РАДЊА

МИЛИВОЈА М. ПОПОВИЋА

ПРЕЂЕ ЂОРЂА АЋИМОВИЋА

БЕОГРАД-САВА

Увела је на своме стоваришту сву сорту **Белгијског стакла** за прозоре, од 2, 3 и 4 мм. дебљине у свима величинама. А тако исто и **Биљурског стакла** за излоге, стакла за кров и патосе. **Црепова стаклених**. **Стакла фарбана**: црвена, плава, зелена, жута, љубичаста, матирана, млечна и шарена. **Стакла за огледала** у разним величинама. — **Лајсни** за рамове у великом и лепом избору. **Елмајза** за сечење стакла у свима врстама. — **Кита** за прозоре. **Продаја** како на мање тако и на више по врло умереној цени.

❖ ❖ ❖ ❖ **Поруџбине** из унутрашњости извршује брзо и тачно по траженој мери. ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

Конкуренција потпуно искључена

НАЈЛЕПШИ И НАЈЈЕФТИНИЈИ ИЗБОР МУШКИХ ШЕШИРА

доказано је да се у Београду може увек учинити

Једино и искључиво

У ПРОДАВНИЦИ

КРАЉ. СРП. ПОВЛ. ФАБРИКЕ ФИЛЦ. ШЕШИРА

У КНЕЗ МИХАЈЛОВОЈ УЛ. БР. 42, ДО КУЋЕ

УПРАВЕ ДРЖАВНИХ МОНОПОЛА

Огроман избор за све сталеше од 1.80 до 9 д.

20% јефтиније од страних фабриканата

Пеглање шешира бесплатно

ПРВА ПОВЛАШЋЕНА
УЖИЧКА АКЦИОН. ТКАЧКА РАДИОНИЦА

Има на стоваришту, које је мени уступила, у врло великом избору:

Зефира у разним бојама и дезен (жакард), обичне и дупле ширине.

Марамца ланених, полуланених, кончаних и памучних, белих и у боји.

Платна памучног „градл“ и белог за јорганске чаршаве.

Платна памучног и ланеног за јорганске и креветске чаршаве.

Цвилеха за завесе и душеке, белог, грао и са црвеним пругама.

Убруса белих ланених и полуланених са ресама разних дужина.

Чаршава памучних, ланених и полуланених разне величине и у боји и клот белих.

Ланена бела платна и сегелтуха.

Порхета градл у разним бојама.

Оксфорда у разним ширинама.

Кухињ. убруса на метар и комад.

Памучног чаршавског платна за столове, белог и у боји, дупла ширина.

Салфета белих и у боји.

Свиле (свилени зефир) у разним дезенима и бојама.

Стављајући горње до знања и потрошачима молим их, да своје потребе изволе подмити нашим домаћим израђевинама, а цене су фабричне и строго утврђене. Роба је знатно јефтинија од страних производа. Поручбине из унутрашњости уз доплату извршујем.

ПРВА ПРОДАВНИЦА
УЖИЧКИХ И ОСТАЛИХ СРП. ПРОИЗВОДА

Снабдевена је разном робом првог квалитета, као :

Пршуте, печенице, свињске и говеђе, пршуте говеђе барене, меса за кување као и ребара.

Кобасице говеђе и свињске. Сланине одабране.

Сирева смедеревског: Царић, Годомин и Подунавац.

Кашкаваља са Власине.

Меда у теглама.

Пасуља, 1 цак 5 кг. дин. 1.50.

Кајмака особитог квалитета.

Луча у зубљама.

П И Ћ А :

Чистог природног вина, белог и црног, које сам сам цедио и за које јамчим, као и **комињака**.

Старе клековаче и комовице.

Разне горке, као од линцуре, пелењаче, нане и од 11 трава.

Стомаклије, ростопч. и ликера.

Француског коњака и енглеског рума.

Прави руски чај, најјефтинији, **Минералних вода**, водњике од веће и крушака, и т. д.

Молим и муштерије, да ми у будуће изволе поклонити своје поверење, а моја ће брига бити, да сваког посетиоца задовољим добром робом, умереном ценом и тачном услугом.

С одличним поштовањем

Доброслав М. Ашанацковић

Кнежев Споменик бр. 5.

БЕОГРАД

Кнежев Споменик бр. 5.

КРАЉ. СРПСКА

ПОВЛАШЋЕНА

ПАРНА СТРУГАРА И МОДЕРНА СУШНИЦА ПРОМЕТНЕ БАНКЕ

ОСНОВАНА 1902. ГОД. У БЕОГРАДУ

Препоручује сваковрсну дрвену грађу за разне предузимачке, грађевинарске, индустријске и др. потребе.

Готове грађе нормалних димензија има увек у довољној количини на стоваришту, те је у стању да и веће поруџбине одмах извршује; осталу грађу, у свима димензијама, благодарећи савршеној инсталацији и изобиљу у непрерађеном материјалу израђује у најкраћем року.

Потребна обавештења за пословне везе дају се на захтев бесплатно.

Адреса за брзојаве: Прометна Банка — Телефон бр. 471.

ПЕТАР П. ПЕЈИЋ

ОВЛАШЋЕНИ ПРОДАВАЦ СРЕЂАКА

КРАЉЕВСКО-СРПСКЕ ДРЖАВНЕ КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ
БЕОГРАД

ПРОДАЈА МЛЕВЕНЕ СОЛИ

Постројили смо **електрични млин** за млевење соли и препоручујемо г.г. бакалима, месарима и хлебарима.

Со мељемо **чист сланик**, а практично постројени млин и велика потрошња омогућава нам, да са ценама задовољимо г.г. потрошаче.

У Београду постављамо одмах по поруџбини у локал поручиоца.

Браћа М. Зимиријевић, трг.

Његушева ул. бр. 59. — Телефон бр. 425.

Врачарска Задруга

за штедњу и кредит у Београду

ОСНОВАНА 1893. ГОДИНЕ

УПЛАЋЕН КАПИТАЛ 500.000 ДИН.

РЕЗЕРВНИ ФОНД 180.000 ДИН.

Врши ове послове:

1. есконтује и реесконтује менице;
2. даје зајмове на залог хартија од вредности;
3. отвара кредит по текућим рачунима;
4. прима новац на штедњу, на уложне књиге и текуће рачуне;
5. прима оставе на чување.

Сем овога, Задруга врши и комисионе послове, и даје зајмове на подлогу домаћих производа и курент робе, као: хране, шљиве, кожа, брашна итд. Ради олакшања послова с робом, Задруга прима робу и у своја сместишта, и прибавља комитентима најтачнија обавештења.

Задруга има на своје име:

Робно одељење на Сави

Експозитуре у Шапцу и Смедереву, а за време шљиварске сезоне стално заступништво у Крагујевцу.

Београд, Јануара 1904. г.

Управа Врачарске Задруге

Адреса за телеграме: **Врачар.**

Телефон 290

Робно одељење на Сави 26

ПРОЛЕТЊИ РЕД ВОЖЊЕ

СРПСКОГ БРОДАРСКОГ ДРУШТВА

1. Београд—Дубравица и обратно сваки дан. Полазак из Београда у 7 ч. јутро. Стиже у Дубравицу у 11 ч. Полазак из Дубравице 12 ч. подне. Стиже у Београд 4 ч. по подне.

2. Београд—Шабац и обратно. Полазак из Београда недељом, уторником и четвртком у 7 ч. јутро. Стиже у Шабац у 2.₃₀ п. п.

Из Шапца враћа се: понедеоником, средом и петком. Полазак из Шапца у 7 ч. јутро. Стиже у Београд у 1 ч. по подне.

3. Београд—Радујевац и обратно. Пол. из Београда уторником и петком у 7 ч. вече. Стиже у Радујевац идућег дана у 3.₁₅ п. п.

Из Радујевца враћа се средом и суботом у 8 ч. вече. Стиже у Београд идућег дана у 9 ч. вече.

4. Београд—Земун и натраг сваког другог дана у размаку 1 часа, од 6 часова у јутру до 6 часова у вече.

Редови вожње мењају се према времену и стању воде.

Српски бродови путују само у мешовитој служби, а за излете дају се бродови по годби и умереној цени.

Прво Српско Краљ. Повлашћено Бродарско Друштво

Одржава путнички саобраћај између Београда—Шапца—Радујевца и Земуна. Превози непосредно пунотеретне шлепове између Беча—Шапца—Београда—Радујевца и Сиска и денчану робу из Беча и Пеште за све Друштвене Агенције и Станице Српске Држ. Желез. закључно претовара у станици Београд—Сава.

Одржава конвенционални саобраћај са Руским Црном. Дун. Брод. Друштвом између Беча, Радујевца, Сулине, Одесе и Батума.

Основано 1891. г. Располаже са 8 бродова и 40 гвоздених шлепова и дрварица са укупном товарном снагом од 25.000 тона.

Главни заступник за Аустро-Угарску: Жак Шен, Пешта V. Rudolfstr. № 7.

РЕД ВОЖЊЕ

СРПСКИХ ДРЖАВНИХ ЖЕЛЕЗНИЦА

Оријент из Београда за Цариброд полази понедеоником, средом и петком у 6 ч. у јутру; из Ниша за Цариброд у 11.₁₄ м. пре подне, у Цариброд стиже у 1.₁₂ м. по подне. Из Цариброда за Београд полази уторником, четвртком и суботом у 8.₅₇ м. пре подне, из Ниша у 11 ч., из Београда за Париз у 4.₀₈ м. по подне.

Брзи воз из Београда за Ниш сваки дан у 10.₂₂ м. у вече, из Ниша за Цариброд у 4.₄₃ ч. у јутру. Из Цариброда за Ниш у 7.₁₁ м. у вече. Из Ниша у 10.₄₂ м. вече, стиже у Београд у 4.₅₀ м. у јутру. (Ови возови имају везе у Београду са мађарским бр. 903 и 904, у Лапову са бр. 423 и 424 за Крагујевац, у Нишу са бр. 222 за Солун и у Цариброду са бр. 11 бугарским брзим возом).

Путнички воз из Београда сваки дан у 8.₂₀ м. у јутру, стиже у Ниш у 4.₃₀ м. по подне. Из Ниша полази у 7.₃₃ м. у јутру и стиже у Београд у 3.₃₄ м. по подне. (Ови возови имају везе у В. Плани са бр. 321 и 322 за Смедерево, у Лапову са бр. 421 и 422 за Крагујевац. Нишки воз бр. 11 има везе у Београду са мађарским возом бр. 907).

Мешовити воз из Београда сваки дан у 8 ч. у вече, стиже у Ниш у 6.₅₀ м. у јутру. Из Ниша у 8.₂₀ у вече и стиже у Београд у 6.₅₇ м. у јутру. (Ови возови имају везе: Београдски са мађарским бр. 906, у Лапову са бр. 423 и 424. крагујевачким и у Нишу са бр. 122 за Цариброд. Нишки са бр. 121. из Цариброда, у Лапову са бр. 423 и 432 крагујевачким и у Београду са мађарским бр. 905).

Ниш—Ристовац сваки дан у 4.₄₈ м. у јутру, стиже у Ристовац у 10.₀₇ м. пре подне. Ристовац—Ниш у 5.₄₃ м. по подне, стиже у Ниш у 10.₁₇ м. ноћу. (Ови возови имају везе у Нишу са брзим возовима бр. 3 и 4, у Ристовцу са солунским возовима бр. 532 и 524).

Лапово—Крагујевац. Из Лапова полази у 1.₃₄ м. по подне и 2.₁₅ м. ноћу. Из Крагујевца у 5.₁₃ м. у јутру и 11.₁₀ м. ноћу.

Смедерево—Вел. Плана у 8.₁₆ пре подне, стиже у В. Плану у 10.₄₃ м. пре п. Из В. Плана у 2.₀₈, стиже у Смедерево у 3.₅₇ по подне.

ГОДИШЊАК БЕРЗЕ растура се бесплатно свима члановима и посетиоцима Берзе, већим државним надлештвима, новчаним заводима, трговачким, индустријским и саобраћајним друштвима, установама, школама и корпорацијама, признатим стручњацима и књижевницима на пољу привредном и финансијском, те је врло подесан за огласе. Цена огласима најумеренија.

За нечланове и непосетиоце

Цена 50 пара